

Handwritten text at the top: 1883-1884

1337

Handwritten text in the middle: 1883-1884

Handwritten text below the middle: 1883

491-71-8
S-37

Handwritten text at the bottom: 1883

2010

15 մարտի / 1307
Ը. Մեր ՏՊր Կառնոն Ե. Կառնոն
Ը. Սոսնիսի Կրթ. Գրա. Ինստ.
Բոստոն

96.

ԲԱՆԱԼԻ ԳԻՏՈՒԹԵԼՆ

ԻՆՏԻՄ ԼԵԶՈՒԻ ԲԻՅՈՒՏԵԿԱ

ИНСТИТУТ
ВОСТОЧНОЕДЕНИЯ
Академии Наук
С С Р

ԿԸԲ

ԱՄԵՆԱՀԵՇՏ ԿԵՐՊՈՎ

Ուսաց լեզուի գրերն ու ճիշդ հնչմանը հայերէն համապատասխան տառերովը մկտեղ ծանաչել, — ուսաց լեզուի հասարակաց մջ գործածական բաները հայերէն հնչմանը նու շեշտերովը միասին սովորել, — բաղաբազմարական կանոններով կենցաղաբարական խօսակցութիւններ անելու վարժել եւ վերջապէս ուս. փրականութեան սկզբունքը հայերէն պարզ եւ ամենու հասկանալի բացատրութիւններով ԵՐԵՔ ԱՄՍՈՒԵՆ ՄԵԶ սովորել եւ իմանալ.

ԳՈՐԾ

ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ՏԵՐ-ԱՐՐԱՅԱՍԵՍՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԹՈՍՍՈՎ (Դժէ Ժրոյ)

ՏԻՊ Ե. ՏԵՐ-ԱՐՐԱՀԱՄԵԱՆ

1883

2002

491.71-8
5-37

57

ՀԵՂԻՆԱԿԻ ԳՐԱԾՆԵՐԸ

- 1) ԱՂՈԹԱՄԲԱՏՈՅՑ, տպագր. և թիֆլիզ յաֆն 1856, (հրեխայրերի գրականական վաստակոց հեղինա'ին, — սպառեալ). — 15
- 2) ԱՅԲԻՆԱՐԱՆ պատկերազարդ ժողովրդական դարոց-ների աշակերտաց համար, 75 պատկերներով. Ռոստով, 1879. — 15
50 հատ զնոդին — 10
- 3) ԲԱՆԱԼԻ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՌՈՒՍ ԼԵՋՈՒԻ կամ ամենահեշտ կերպով Ռուսաց լեզուի դրերն ու ճիշդ հնչմունքը հայերէն համապատասխան տառերովը մեկտեղ ծանաչել, — ռուսաց լեզուի հասարակաց մէջ դործածական բառերը՝ հայերէն հնչմունքներովն ու շեշտերովը միասին սովորել, քաղաքավարական կանոններով կենդանաւարական խօսակցութիւններ անելու վարժիլ եւ վերջապէս ռուս քերականութեան սկզբունքը՝ հայերէն պարզ եւ ամենուն հասկանալի բացատրութիւններով՝ ԵՐԵՎԱՄՍՈՒԱՆ ՄԵՋ ՍՍՎՈՐԵԼ ԵՒ ԻՄԱՆԱԼ. ԵՐԿՐՈՐԳ ՄԻԱԿ, Ռոստով, 1883. — 50
- 4) ԳԻՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ հայերէն, ռուսերէն եւ ֆրանսերէն. ամենալաւ թղթի վերայ, զեղաքանդակ վիճագր. Ռոստով, 1881 — 50
- 5) ԳԻՆՈՐԳ Դ. կաթողիկոս, կենսագրութիւն հանդերձ վիճագր պատկերովն. Թեոդոսիա, 1871 (սպառեալ).
- 6) ԱՅԲԻՆԱՐԱՆ բարոյական ուսմանց, ազգային գիտելեաց եւ զուարճալի պատմութեանց: Այս գիրքը՝ առաջին տպագրական թերթէն ի զատ՝ 192 երեսներէ բաղկացած է, եւ բոլոր օրինակները ամուր կերպով կարուած ու կտրուած են: Ընդունուած է Ռուսաստանի եւ Տաճկաստանի դպրոցներուն մէջ. ԵՐԿՐՈՐԳ ՄԻԱԿ, պատկերազարդ, Ռոստով, 1880. 1 —
10 հատ զնոդին — 90
20 » » — 80
50 » » — 70
100 » » — 50
- 7) ԱՅԻՐ ԱՌԱԿՆԵՐ Եզովպոսի եւ Քոնիակի քսան վիճագր պատկերներով, հանդերձ բարոյական իմաստասիրութեամբ ասակացն. — Ռոստով, 1880. — 60
50 հատ զնոդին — 40

ՁԻՄ
1896

896.

ԲԱՆԱԼԻ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆ

Ռ Ո Ւ Ս Լ Ե Ջ Ո Ւ Ի

491.71-8
տ - 37

ԿԱՐ
ԱՄԵՆԱՀԵՇՏ ԿԵՐՊՈՎ

Ռուսաց լեզուի դրերն ու ճիշդ հնչմունքը հայերէն համապատասխան տառերովը մեկտեղ ծանաչել, — ռուսաց լեզուի հասարակաց մէջ դործածական բառերը՝ հայերէն հնչմունքներովն ու շեշտերովը միասին սովորել, — քաղաքավարական կանոններով կենդանաւարական խօսակցութիւններ անելու վարժիլ եւ վերջապէս ռուս քերականութեան սկզբունքը՝ հայերէն պարզ եւ ամենուն հասկանալի բացատրութիւններով՝ ԵՐԵՎԱՄՍՈՒԱՆ ՄԵՋ ՍՍՎՈՐԵԼ ԵՒ ԻՄԱՆԱԼ.

ԳՈՐԾ

ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ՏԵՐ-ԱՐՐԱՀԱՄԵԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԳ ԳՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՍՏՈՎ (ԴՅԻՒՎԵՐՅ)

ՏԳՐԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ՏԵՐ-ԱՐՐԱՀԱՄԵԱՆ

1883

1883

АННОТАЦИЯ
ИЗДАТЕЛЬСТВО
АКАДЕМИИ НАУК
СССР

Дозволено цензурою. С.-Петербургъ, 27 марта 1883 года.

50198-uh

МЫСЛИ ФРИДРИХА
Гос. Библиотека
ЗУИП-Арм.ССР
И. А. МАСЛЯНА
И. А. МАСЛЯНА

35958-66

ՀԱՆՐԱՒ ԳԻՏԱԹԵՅԱՆ

Ռ Ռ Ւ Ս Լ Ե Ղ Ո Ւ Ի

ՅԱՌԱՋԱՐԱՆ

ԱՌՆԱԳԻՆ ՏՊԵԳՐՈՒԹՅԱՆ

Ա.

Այս փոքրիկ աշխատութիւնը տպեցինք նախ՝ մեր համազգի մանուկների կրթութեան համար, իբրև պարզ ու հասկանալի դասագիրք ուսաց լեզուն սովորելոյ. և երկրորդ՝ Տաճկաց Հայաստանէն Ռուսիա գաղթած մեր արիւնակից եղբայրների համար, որպէս նախակրթական ձեռնարկ լեզուի այն տէրութեան, որոյ խնամքովը պիտի կառավարուին այսուհետև, և որոյ լեզուն գիտնալու խիստ հարկաւորութիւնը գրեթէ ամեն քայլափոխի մէջ կանսնուի ու կըզգացուի: Այս վերջինների համար՝ պատշաճ համարեցինք զրբիս առաջին մասին մէջ ուսաց բառերը հայերէն գրով ու հնչմունքով ևս դնել, որ նոցա սկզբնական խօսակցութեան բնական դժուարութիւնները՝ գործնական կերպով կարելի եղածին չափ հեշտացնեն կարողանամք:

Տարակոյս չկայ որ մեր ազգայիններէն, այսինքն Խրիմու և Նախիջևանի հայերէն ոմանք զարմանալով պիտի նայեն մեր հետազայ տառադարձութեան վերայ, որ սուսաց Յ, Բ, Ը, Է, Ի զրերի զիմաց

հայերէն բ, գ, դ, կ, պ տառերը դրած եմք, և ոչ թէ իրենց պ, է, ա, զ, ի զրերը,

որ անհիմն և այլանդակ սովորութեամբ՝ հայկական այբուբենի ճշգրտ հնչմունքը շփոթելով՝ Պոլոսին—Вогосъ կկանչեն և ոչ Погосъ (Павелъ, որ է Παύλος), Պրիգորին—Киркоръ, և ոչ Григоръ (Григорій, որ է Γρηγόριος). Պետրոսին,—Бедросъ (Петръ, և ոչ Петросъ, որ է Πέτρος) և այլն. բայց եթէ քիչ մի ուշադրութիւն դարձրնեն այդ և դոցա նման շատ անունների նախնեաց սոյոգ թարգմանութեան վերայ, իսկոյն իրենք ալ կհասկանան երևանցւոց առածի ճշմարտութիւնը, թէ «նոր նոր հաւեր են դուրս եկել, երկաթէ ձուաներ են ածում»: Այս մասին արդէն շատ զիանականներ գրած լինելով՝ մենք աւելորդ համարեցինք այստեղ երկարօրէն խօսելը:

Համառօտ քերականութիւնը, որ այս մեր աշխատութեան մէջ նշանաւոր մասը կհամարուի, կանոնաւոր և ամենուն հասկանալի անելու համար՝ մեզ իբրեւ ձեռնարկ ընտրեցինք Ա. Չոֆլիով, Կ. Պովորով, Ա. Վաստով, Ա. Կիրակչեկով և Պ. Տէխովրով գիտնականների քերականութիւնները, որոց մէջէն խիստ ընտրանօք համառօտեցինք մեր գրքուկին պէտք եղած կտորները: Այս մասին մէջ՝ մեր գլխաւոր աշխատանքն եղած է հայերէն աշխարհաբառ լեզուի հոլովները, որպէս նաև բայերի, մակբայների, նախադրութիւնների և ուրիշ մասանց բանի կանոնները՝ հայերէն պարզ բացատրութիւններով ճշգրութեամբ աւանդելը, որոց համառօտութեանը նայելով՝ ոչ սակաւ ժամանակ զոհեցինք:

Յոյս ունիմք, որ ինչպէս մեր ուրիշ գրուածները*, նոյնպէս և այս փոքրիկ աշխատութիւնը սիրով և համակրութեամբ կընդունուի մեր սիրելի ազգայնոց կողմանէ, որոց եթէ այս աշխատութեամբը՝ մեր կարծածի կէսին չափ անգամ օգուտ բերել կարողանամք,—մեր նպատակին հասած կլինիմք:

* Մեր գրել տակէն ելած գրքերի, անուններն ու գնները տես գրքերիս կազմին վրայ տպած ցուցակին մէջ:

ԳՐԵՐՈՒ ԵՆՈՒՆՆԵՐԸ:

ԳԼՍՍՏԱՆՈ՞	ՄԻՉՄԿ.	ՇՂԳԻՐ.	ՀՆՀՆԼՆԻ.
Ա ^ա	а	Ха	ա
Б ^բ	б	Пб	բէ
В ^վ	в	Рв	վէ
Г ^{գ (չ)}	г	Шг	գէ
Д ^դ	д	Пд	դէ
Е ^{ե (է)}	е	Ре	է
Ж ^ժ	ж	Жс	ժէ
З ^զ	з	З	զէ
И ^ի	и	И	ի
І ^յ	і	і	յ ^{Երկար ի (չնստերի՛նոտ)}
К ^կ	к	Кс	կէ (կա)
Л ^լ	л	Л	լէ (լԼ)
М ^մ	м	М	մէ (կմ)
Н ^ն	н	Н	նէ (էն)
О ^{օ (ա)}	о	О	օ
П ^պ	п	п	պէ

Р	r (r)	Р	р	րէ (էր)
С	"	С	с	սէ (էս)
Т	т (т)	Т	т	տէ
У	—	У	у	ու
Ф	ф (ф)	Ф	ф	ֆէ (էֆ)
Х	х	Х	х	խէ
Ц	ц	Ц	ц	ցէ
Ч	ч	Ч	ч	չէ
Ш	ш	Ш	ш	շէ (շս)
Щ	—	Щ	щ	շչէ (շս)
Ъ	—	Ъ	ъ	եռ
Ы	-(y)	Ы	ы	եւոյի
Ь	—	Ь	ь	եր
Ѣ	—	Ѣ	ѣ	եաթ
Э	э	Э	э	է
Ю	—	Ю	ю	եոյ
Я	—	Я	я	եա
Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	ֆիթա
Ѳ	—	Ѳ	ѳ	իթիցա
Й	—	Й	й	իւկրանոց.

Ба	ма	па	ра	ша
բա	մա	պա	րա	շա
ва	са	жа	ка	та
վա	սա	ժա	կա	տա
га	на	за	да	ла
ղա	նա	ճա	դա	լա
фа	ха	ца	ча	ша
ֆա	խա	ցա	չա	շա

Ма-ма	мама մայր,	са-жа	сажа սաժ,
մա-մա	մայր	սա-ժա	սաժա
ба ба	баба կին մորդ	ра-на	рана վերք,
բա-բա	բայրա	րա-նա	րանա
па-па	папа հայր,	ва-та	вата բամբակ,
պա-պա	պայրա	վա-տա	վատա
ра-ба	раба աղախին,	ка-ра	кара պատիժ,
րա-բա	րարա	կա-րա	կարա
ра-ма	рама շրջանակ,	ла-па	лапа թաթ,
րա-մա	րամա	լա-պա	լապա

Ма-ша	Маша	(անուն)	за-ла	зала	դահլիճ
Մա-շա	Մաշա		դա-լա	զալա	
на-ша	наша	մեր	ха-та	хата	խորձիթ
Նա-շա	Նաշա		խա-տա	խատա	
ва-ша	ваша	ձեր	па-ра	пара	ղոյգ
Վա-շա	Վաշա		պա-րա	պարա	
Са-ша	Саша	(անուն)	фа-та	гилի	փաթ թոց
Սա-շա	Սաշա		ֆա-թա	ֆաթա	
ка-ша	каша	փիլափ	у-хо	ухо	ականջ
Կա-շա	Կաշա		ու-խո	ուխո	
шу-ба	шуба	մուշտակ	шу-ка	шуга	կատուածուկ
Շու-բա	Շուբա		շու-կա	շուկա	

Па-па-ша	папаша	պապաշա	Հայրիկ
ма-ма-ша	мамаша	մամաշա	մայրիկ
На-та-ша	Наташа	Նատաշա	(անուն)
по-го-да	погода	պագոդա	եղանակ
у-ли-ца	улица	ուլիցա	փողոց
бу-ма-га	бумага	բումադա	թուղթ
чер-ни-ла	чернила	չերնիլա	թանաք
тем-но-та	темнота	տեմնոտա	մթու թիւն
то ва-рищъ	товарищъ	տովարիշչ	ընկեր

ԲԱԶՄԱՎԱՆԻ ԲԱՌԵՐ.

Апостольскій	Ապոստոլկիյ	Առաքելական
Арестовать	Արեստովթ	Բանտարկել
Архипастырь	Արխիպաստիս	Հովուապետ
Безпримѣрно	Բէզպրիմէրնո	Անօրինակ
Вредоносный	Վրէդոնոսնիյ	Վնասաբեր
Златорогій	Չլատորոգիյ	Ոսկեղջիւր
Аляповатый	Ալեպովատիյ	Վոպիտ
Архіепископъ	Արխիեպիսկոպ	Արքեպիսկոպոս
Безмысленный	Բեզմիսլեննիյ	Անիմաստ
Земледѣльческій	Չեմլէդէլչեսկիյ	Երկրագործական
Кротко нрав- ный	Վրոտկոնրավ- նիյ	Վաղցրաբարոյ, խոնարհամիտ
Нелицемѣрность	Նեղիցէմէրնոսթ	Անկեղծութիւն
Пересматривать	Պերեսմատրիվաթ	Վերազննել
Вспомощество- ваніе	Վսպոմոշչեստվո- վանիե	Օգնականութիւն
Стихосложение	Ստիխոսլոժենիե	Տաղաչափութիւն
Фантастическій	Ֆանտաստիչեսկիյ	Մտաշածին

ՀԱՍՏԱՐԱԿԱՅ ԱՆՔ ԳՈՐԾԱԿԱՆ ՔԱՆԵՐ.

1. ԿՕՆԻՔ:

Богъ	Մող	Մատաճ
Иисусъ Христосъ	Յիսուս Խրիստոս	Յիսուս Կրիստոս
Святой Духъ	Սվատի Սուրբ	Սուրբ Հոգի
Вѣчный	Վէճիկ	Յաւորանական
Всемогущій	Վսեմգորշէկ	Մեղակարող
Творецъ	Տարէց	Ստղղող
Господь	Գոսպող	Տէր
Спаситель	Սպասիտ	Փրկիչ
Провидѣніе	Պրովիդէնիէ	Մտախնայան Թիւն.

2. ԵՐԿՐԻՔ ԳՈՐԾԱԿԱՆ ՔԱՆԵՐ:

Небо	Ներօ	Նրկիք
Звѣзда	Օվկղիճ	Մտղ
Солнце	Սօլնցէ	Մրկակ
Луна. мѣсяць	Լունա, մէ Կաց	Լուսին
Планета	Պլանետա	Սնրրակ
Земля	Օրմիւն	Նրկիլ
Вода	Վոջա	Ջուր

Воздухъ	Վ՛օ՛ղղուխ	Օդ
Огонь	Եզոն	Կրակ
Облако	Օբլակօ	Եմպ
Туча	Տո՛ւչա	Սև ամպ
Громъ	Գրոմ	Որոտմուկը
Молнія	Մո՛ղնիա	Կայծակ
Дождь	Գո՛ժդ	Ենձրեւ
Градъ	Գրո՛ղ	Կարկուտ
Снѣгъ	Տնե՛գ	Չիւն
Вѣтеръ	Վե՛տեր	Քամի
День	Գե՛ն	Օր
Ночь	Նօ՛չ	Գիշեր
Мракъ	Մրակ	Սշուշ, մութ
Явление	Երևուցիլիս	Երեւոյթ
Затмѣніе	Չատմէնիս	Խաւարոյ փն
Тепло	Տեպլօ՛	Տաք
Холодъ	Խօ՛ւղ	Յուրա
Сырая погода	Սիրան պագօղա	Թաց եղանակ
Тихая погода	Տիխայ պագօղա	Հանդարտ եղանակ

3. ՄԱՐԴ.

Мужчина	Մուժէինա	Եւր մարդ
Женщина	Չենչէինա	Կին մարդ
Дитя	Գիտեա՛	Երեխայ
Мальчикъ	Մալչիկ	Տղայ
Дѣвушка	Գե՛վուչկա	Փոքր աղջիկ
Старикъ	Ստարիկ	Ծեր
Старуха	Ստարուխա	Պառաւ
Отець	Ստէ՛ց	Հայր
Мать	Մա՛թ	Մայր
Сынъ	Սին	Որդի
Дочь	Գօ՛չ	Աղջիկ
Братъ	Բրատ	Եղբայր
Сестра	Սեսորա	Քոյր
Дѣдъ	Գէ՛դ	Պապ
Бабушка	Բաբուչկա	Տատ
Внукъ	Վնուկ	Թոռն
Внучка	Վնուչկա	Թոռնակ
Дядя	Գեանդեա	Հօրեղբայր Մօրեղբայր
Тетка	Տեոտիա	Մօրաքոյր Հօրաքոյր
Племянникъ	Պլեմաննիկ	Եղբօրորդի Քեռորդի
Племянница	Պլեմաննիցա	Եղբօրաղջիկ Քեռաղջիկ

Двоюродный братъ	ԳՎօԲՈՒՐՈՂՆԻԿ ԲՐԱԹ	Նօրեղծօրորդի Մօրեղծօրորդի
Двоюродная сестра	ԳՎօԲՈՒՐՈՂՆԱԵՍ ԱԵԱԹՐԱՍ	Նօրեղծօրաղջիկ Մօրեղծօրաղջիկ
Крестный отецъ, кумь	Արեւանիկ ասնից, կուժ	Անբաճայր
Крестная мать, кума	Արեւանանա մաթ, կուժն	Անբամայր
Вдова	Վշապա՛	Նյրի կին
Женихъ	Ժենիկ	Փեխացու
Невѣста	Նեվէստա	Նարս
Сирота	Սիրոսա՛	Որբ

4. ՄԱՐԴՈՒՍ ՄԱՐՄՆՈՅ ԱՆԴԱՄՆԵՐԸ.

Тѣло	Տէլօ	Մարմին
Голова	Գլուխ	Գլուխ
Волось	Վճուս	Մաշ
Лицо	Լիցօ	Նրեւ.
Лобъ	Լոբ	Շահատ
Глаза	Գլազա՛	Նչք
Брови	Բրօվի	Ունք
Зрачокъ	Չրաչօ՛կ	Բիք
Нось	Նօս	Վիթ
Ноздря	Նօճրբա	Վիթի ծակ
Ухо	Աւուսօ	Նկան շ

Щека	Շչեկա՛	Թուռչ
Подбородокъ	Պոդբորոճոկ	Սզակ
Борода	Բորոճա՛	Մօրուք
Усы	Սուսի	Նչացք (Բըլլի)
Ротъ	Րօտ	Բերան
Губы	Գուբի	Շքթունք
Зубы	Չուբի	Նկաններ
Десны	Դեսնի	Նտերք
Языкъ	Յազիկ	Լիզու
Шея	Շէկա	Լիզ
Горло	Գորլօ	Դիկոկ
Затылокъ	Չատակ	Չոստակ (Էրիկ)
Плечо	Պլեչօ՛	Ուս
Спина	Սպինա՛	Մէջք
Рука	Րուկա՛	Չիռք
Кулакъ	Կուլակ	Վաննք
Палець	Պալեց	Մատ
Ноготь	Նոգոթ	Նոգոթիկ
Желудокъ	Չիլոճոկ	Փոր
Грудь	Գրուճ	Պուրճք
Колѣно	Կոլէնա	Չունկ
Нога	Նոգա՛	Ոտն
Кожа	Կոժա՛	Սաշի
Кость	Կոսթ	Ոսկոս
Мозгъ	Մոզգ	Ուղեղ
Сердце	Սերդեց	Սիրտ

Кровь	Արո՛վ	Արիւն
Потъ	Պո՛տ	Վրտիլք
Слезы	Բշլի՛օ՛ղի	Արտասուք

5. ՄԱՐԴՈՒՍ ՀՈԳԵԿԱՆ ԵՒ ՋԳԱՅԱԿԱՆ
ՅԱՏԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.

Душа	Գուշա՛	Հոգի
Умъ	Ո՛ւմ	Խելք
Воля	Վ՛օ՛լեա	Պամք
Разумъ	Ռա՛զում	Բանականութիւն
Память	Պա՛մեաթ	Յիշողութիւն
Мысль	Մի՛սլ	Մտածողութիւն
Дружба	Գըրո՛ւժբա	Բարեկամութիւն
Любовь	Լե՛ուբո՛ւլ	Սէր
Вражда	Վը՛րաժդա՛	Թշնամութիւն
Ненависть	Նէ՛նա՛վիսթ	Ատելութիւն
Желаніе	Ճե՛լանիկ	Յանկութիւն
Радость	Ռա՛ւոսթ	Ուրախութիւն
Печаль	Պէ՛չա՛լ	Տխրութիւն
Счастіе	Բա՛ջաստիկ	Բաղդ
Несчастіе	Նե՛բըս՛ջաստիկ	Գժբաղդութիւն

6. ՋԳԱՅԱԿԱՆԷ.

Зрѣніе	Ջը՛էնիկ	Տեսանելիք (աչք)
Слухъ	Բսլո՛ւխ	Լսելիք (ականջք)
Обоняніе	Օբո՛նիանիկ	Հոտոտելիք
Вкусъ	Վի՛ոս	Համ, ճաշակելիք
Осязаніе	Օսե՛ազանիկ	Շօշափելիք (ձեռք, սոք) .

7. ՄԱՐԿՆՈՅ ՊԱԿԱՍՈՒԹԵԱՆՑ ԱՅՐԱՅ.

Слѣпой	Բսլէպո՛յ	Այր (+էք)
Глухой	Գլուխո՛յ	Խուլ
Нѣмой	Նէ՛մօյ	Համր
Горбатый	Գորբա՛տիյ	Աուզիկ
Хромой	Խրա՛մօյ	Աաղ (բօխուլ)
Карликъ	Կա՛րլիկ	Գաճաճ
Великанъ	Վե՛լիկան	Հսկայ
Блѣдный	Բլէ՛գնիյ	Գուներ փախած
Сухощавый	Սուխո՛շավիյ	Վատուժէկ
Уродъ	Ուրո՛ւդ	Տգեղ, ցուցանք
Заика	Ջայիկա	Ակաղ
Косой	Կասո՛յ	Շի՛լ
Близорукій	Բլիզորո՛ւկիյ	Աարձատես

Տ. ՄՈԼՈՒԹԵԱՆՑ ՎԵՐԱՅ.

Гордость	Գօ՛րգոսթ	Հպարտութիւն
Скупость	Ըսկո՛ւպոսթ	Լքահոսթիւն
Зависть	Չօ՛վիսթ	Նախանձ
Гнѣвь	Գնէ՛լ	Բարկութիւն
Лѣньность	Լէ՛նոսթ	Ծուռութիւն
Самолубіе	Սամօ՛լեո՛ւրիե	Ենձնասիրութիւն
Злость	Չլօ՛սթ	Չարութիւն
Ложь	Լօ՛ծ	Ստախոսութիւն
Злопамятство	Չլօպամէ՛աթսոլօ	Ոխակալութիւն
Неблагодар- ность	Նեբլաղօղար- նոսթ	Վժգոհութիւն
Лицемеріе	Լիցեմէ՛րիե	Վեղձաւորութիւն
Коварство	Վովարսոլօ	Չարամտութիւն
Глушость	Գլու՛պոսթ	Յիմարութիւն
Клевета	Վլեվետա՛	Բամբասանք
Упрямство	Ուպրեանսոլօ	Յամառութիւն

Ծ. ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԷ.

Корь	Վոր	Վոս, վարդախոս
Оспа	Օսպա	Օտաղիկ
Рана	Ռանա	Վէրք, խոց
Насморкъ	Նասմորկ	Հարբուխ
Кашель	Վաշե՛լ	Հաղ

Простуда	Պրոստու՛դա	Մրսե՛լ
Лихорадка	Լիխորա՛դկա	Ջէրմե՛լ
Горячка	Գորեա՛չկա	Հրատենդ ցաւը
Чохотка	Չախո՛տկա	Թորացաւ, բա- րակ-ցաւ
Зубная боль	Չուբնան՛ա բօլ	Ստամացաւ
Головная боль	Գոլովնան՛ա բօլ	Վլիսացաւ
Голодь	Գօլօդ	Վաղցածութիւն
Жажда	Ճա՛ժդա	Ծարաւութիւն
Смерть	Սմե՛րթ	Մահ

ԻՕ. ԱՅԼԵՒԱՅԼ ԱԶԳԱՑ ԱՆՈՒՆԵՐ.

Азиатецъ	Ազիա՛տեց	Ասիացի
Американецъ	Ամերիկա՛նեց	Ամերիկացի
Англичанинъ	Անգլիչա՛նին	Անգլիացի
Арабъ	Արա՛բ	Արաբ
Армянинъ	Արմենին	Հայ
Бельгiецъ	Բելգիչե՛ց	Բելգիացի
Бразилецъ	Բրազիլե՛ց	Բրազիլացի
Венеціанецъ	Վենեցիա՛նեց	Վենեցիկցի
Венгерецъ	Վենգերեց	Վենգերցի
Голландецъ	Գոլլանդեց	Հոլլանդացի
Грекъ	Գրեկ	Յոյն
Грузинъ	Գրուզին	Վլացի
Европеецъ	Եվրոպե՛ց	Եւրոպացի

Индѣецъ	Ինդէեց	Հնդկացի
Ирландецъ	Իռլանդեց	Իրլանդացի
Испанецъ	Իսպանեց	Սպանիացի
Италіанецъ	Իտալիանեց	Իտալացի
Китаецъ	Վիտաեց	Չինացի
Мексиканецъ	Մեքսիկանեց	Մեքսիկանցի
Неаполитанецъ	Նեպոլիտանեց	Նապոլիացի
Норвежецъ	Նորվեժեց	Նորվեգիացի
Нѣмецъ	Նէմեց	Գերմանացի
Парижанинъ	Պարիժանին	Փարիզեցի
Персіанинъ	Պերսիանին	Պարսիկ
Полякъ	Պոլեակ	Լեհացի
Португалецъ	Պորթուգալեց	Փորթուգալի
Пруссакъ	Պրուսսակ	Պրուսացի
Русскій	Ռուսակից	Ռուս
Татаринъ	Թաթարին	Թաթար
Турокъ	Տուրոկ	Թուրք
Французъ	Ֆրանցուզ	Ֆրանսիացի
Шведъ	Շվեդ	Շվեդ
Швейцарецъ	Շվեյցարեց	Շվեյցարցի
Шотландецъ	Շոտլանդեց	Շոտլանդացի
Японецъ	Յափոնեց	Ճափոնացի

11. ՄԱՐԿԱՆՑ ՊԱՐԱՊՄՈՒՆԷԻ ՎԵՐԱՅ.

Купецъ	Վուպէց	Վաճառական
Художникъ	Խուղո՛ժնիկ	Նկարիչ
Мастеровой	Մաստերովոյ	Երհաստաւոր
Часовщикъ	Չասովչէիկ	Ժամագործ
Музыкантъ	Մուզիկանա	Լըրաժիշտ
Живописецъ	Ճիվոպիսեց	Պատկերահան
Парикмахеръ	Պարիկմանսեր	Կեղծամարար
Столяръ	Ստալեար	Ետաղձագործ
Плотникъ	Պլո՛տնիկ	Հիւսն
Садовникъ	Սադո՛վնիկ	Եյզեպան
Слесарь	Սլէսար	Կողաբագործ
Кузнецъ	Կուզնէց	Վարբին
Портной	Պարտնոյ	Վերձակ
Сапожникъ	Սապո՛ժնիկ	Կոշկակար
Хозяинъ дома	Խոզնային դո՛մա	Տանուտէր
Господинъ	Գոսպոդին	Տէր
Госпожа	Գոսպո՛ժա	Տիրուհի, խաթուն
Слуга	Սլուգա	Ծառայ
Служанка	Սլուժանկա	Եղախին
Швея	Շվէեա	Կարկարող

3556-66

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

12. ՀԱԳՈՒՍՏ

Мужская одеж- да	Մ'ուժականա դեօ՛ժա	Տղամարդի հա- զուստ
Сюртукъ	Սիւրտո՛ճկ	Սերթո՛ւկ
Жилетъ	Ճիլէ՛տ	Բաճկո՛ն
Штаны	Շտանի՛	Վարտիկ
Брюки	Բրե՛նեկի	Անդրա՛վարտիկ
Чулки	Չուլկի՛	Գուլպայ
Шляпа	Շլեա՛պա	Շլեապա, փեղոյր
Шапка	Շա՛պկա	Գոշակ
Перчатки	Պերչա՛տի	Չեռնոց
Башмаки	Բաշմակի՛	Բաշմակի՛նեք
Сапоги	Սապոգի՛	Աօշիկնեք
Калоша	Կալօ՛շա	Արկնակօշիկ
Рубашка	Րուբա՛շկա	Շապիկ
Халать	Խալա՛տ	Խալաթ
Шуба	Շո՛ւբա	Մուշտակ
Шинель	Շինե՛լ	Շինե՛լ
Воротникъ	Վորոտնի՛կ	Վզնոց, օձիք
Пуговица	Պո՛ւգովիցա	Առձակ
Карманъ	Կարմա՛ն	Գրպան
Карманные часы	Կարմա՛ննի չասի՛	Օոցի Ժամացոյց
Табакерка	Տաբակե՛րկա	Բթատուփ
Женское платье	Ճէնսկօ՛ւ պլաթ՛	Անամարդի հա- զուստ

Юбка	Ե՛նթկա	Ենթկա, ուսան
Чепчикъ	Չեպչիկ	Չեպչիկ, վարակալ
Лента	Լէ՛նտա	Լէնթ, ժապաւէն
Серьги	Սեր՛ցի	Օղբր, գինա
Гребень	Գրե՛քն	Սանար
Булавка	Բուլավկա	Գնդասեղ
Иголка	Իգօ՛րկա	Ասեղ
Нитка	Նիտկա	Թե՛լ
Кольцо	Կալցօ՛	Մաննի
Шелковая ма- терія	Շե՛կոկական մատերիա	Մետաքսեղէն
Сукно	Սուկնօ՛	Չուխա
Шелкъ	Շե՛կ	Մետաքս
Бархатъ	Բարխատ	Բարխատ
Носовой пла- токъ	Նոսովօ՛յ պլատակ	Թաշիկնակ
Полотенце	Պոլտոնե՛ցէ	Արեսորրիչ
Простыня	Պրոստինեա՛	Սաւան
Наволока	Նավոկա	Բարձիկերես
Одѣяло	Օդէեալօ	Վերմակ (եօրդան)
Тюфякъ	Տիւֆակ	Ներքնակ (դաշակ)
Подушка	Պադու՛շկա	Բարձ
Скатертъ	Սկատերտ	Սփռոց
Салфетка	Սալֆէտկա	Անձնոցիկ

13. ՈՒՏԵԼԻՔ, ԻՄԵԼԻՔ.

Хлебъ	Խլէք	Հաց
Корка	Կորկա	Հացին չորուցքը
Мякишъ	Մեակիշ	Հացմիջուկ
Пирожное	Պիրո՛ժնօք	Պղակուար
Пирогъ	Պիրօ՛գ	Սարկանդակ
Супъ	Սուպ	Մսուր, թան
Бульонъ	Բուլեօն	Մրգանակ
Щи	Շչի	Կաղամբապուր
Мясо	Մեասօ	Միս
Колбаса	Կալբասա՛	Խըշիկ, խճուղ
Окорокъ	Օկորոկ	Խոզի ապուխտ
Жаркое	Չարկօն	Խոտոված
Десертъ	Գեսսերտ	Մուշկէն
Мороженое	Մարօ՛ժենօք	Պաղպաղակ
Варенье	Վարենիք	Քաղցրաւենիք
Вода	Վադա՛	Ջուր
Вино	Վինօ՛	Գինի
Пиво	Պիվօ	Գարեջուր
Медокъ	Մեդօկ	Մեղրաջուր
Водка	Վօ՛դկա	Օղն (բախի)
Кофе	Կօ՛ֆէ	Սուրճ (բահիլէ)
Шоколадъ	Շօկօլադ	Շօկօլադ
Молоко	Մալակօ՛	Կաթն
Сливки	Սլիվկի	Սեր
Масло коровье	Մասլօ կարօ՛վն	Կարաք
Укеусъ	Ուքսուս	Քացախ
Постное масло	Պօստնօք մասլօ	Չէթ

14. ՏՈՒՆ, ԿԱՐԱՍԻՔ.

Домъ	Գօմ՛	Տուն
Заборъ	Չաբօ՛ր	Պատնէշ, ցանկ
Дворъ	Գվօ՛ր	Բակ (աղբար)
Стѣна	Ստենա՛	Պատ
Крыша	Կախիշա	Կտուր
Лѣстница	Լէստնիցա	Սանդուխք
Комната	Կոմնատա	Սենեակ
Передняя	Պերեդնեան	Վախասենեակ
Корридоръ	Կորրիդոր	Գաւիթ
Зала	Չալա	Գաշիթ
Гостинная	Գասթիննան	Հիւրընդունարան
Столовая	Ստոլովան	Սեղանատուն
Спальня	Սպալնան	Վնջարան
Погребъ	Պոգրեբ	Վերքնատուն
Чердакъ	Չերդակ	Վերնատուն
Конюшня	Կանեոնչենա	Մտու
Дверь	Գվեր	Գուռն
Замокъ	Չամօկ	Կաղաք
Ключъ	Կլիոնչ	Բանալի
Окно	Մկնօ՛	Պատուհան
Печь	Պէչ	Վառարան
Потолокъ	Պատալիկ	Մաստաղ
Поль	Պոլ	Յատակ
Доска	Գոսկա՛	Տախտակ
Шкафъ	Շկաֆ	Պահարան

Сундукъ	Սուճորուկ	Սնդուկ
Столъ	Ստուլ	Սեղան
Конторка	Կանտորկա	Գրասեղան
Зеркало	Չօքրկալօ	Հայել
Занавѣсъ	Չանապէս	Վարագոյր
Коверъ	Կավեօր	Խալիչայ, գորգ
Стуль	Ստուլ	Եթոռ
Кресло	Կրէսլօ	Բազկաթոռ
Стѣнные часы	Ստեննիե չասի	Գատի Ժամացոյց
Кровать	Կրավաթ	Սահճակալ
Колокольчикъ	Կոկոկօ՛ւ՛չիկ	Չանգիկ, բոժոժ
Котель	Կատեօ՛ւ	Կաթսայ (չաղան)
Бочка	Բօ՛չկա	Տակառ (Ֆլուր)
Ведро	Վե՛դրօ՛	Գոյլ
Кофейникъ	Կաֆէ՛յնիկ	Սրճաման
Чайникъ	Չայ	Չայաման
Сахарница	Սահարնիցա	Շաքարաման
Чашка	Չա՛շկա	Գնակ, աման
Блюдечка	Բլե՛նուդեչկա	Սկուտրիկ
Ложка	Լօ՛ժկա	Գգալ
Ножикъ	Նօ՛ժիկ	Գանակ
Вилка	Վի՛կա	Գատառքաղ
Тарелка	Տարե՛կկա	Սկաւառակ
Стаканъ	Բստական	Գաւաթ
Чайная чашка	Չայնաեա չա՛շկա	Թաս
Рюмка	Ռի՛նուկա	Օղիի գաւաթ
Графинъ	Գրաֆին	Չորի շիշ

Бутылка	Բու՛թի՛կկա	Գինիի շիշ
Пробка	Պրօ՛բկա	Խեցք կամ խցան
Пробочникъ	Պրօ՛բոչնիկ	Խցանագործ, խցահան
Чумичка	Չումիչկա	Շերեփ
Буравъ	Բուրաւ	Գչիւր, շաղափ
Сито	Սիտօ	Վամիչ
Ситечко	Սիտեչկօ	Չայքամիչ, քամոցիկ
Уголь	Ո՛ւգուլ	Եծուխ (էօճիւր)
Пламя	Պլա՛մեա	Բոց (ալէֆ)
Дымъ	Գի՛մ	Ծուխ
Зола	Չալօ	Մոխիր
Дрова	Գրա՛վա	Փայտ
Свѣча	Բսվէչա՛	Ճրագ
Подсвѣчникъ	Պո՛ւսվէչնիկ	Եշտանակ (չամօ- դան)
Щипцы	Շի՛չպցի՛	Ունելք (ճաշ)
Фонарь	Ֆոնար	Լապտեր
Карета	Կարեթա	Կառք
Коляска	Կալեանկա	
Телѣга	Տելեգա	Սայլ (արաբս)
Тачка	Թա՛շկա	Չեռնասայլ
Сани	Սանի	Բալիւրի, սահնակ
Узда	Ուզա՛	Սանձ
Сѣдло	Սեղլօ՛	Թամբ
Кнутъ	Կնու՛տ	Մորակ

15. Գ Պ Ր Ո Յ.

Училище	Ուշի՛նք	Գպրոց
Учитель	Ուշի՛տեւ	Պարժպպետ
Учительница	Ուշի՛տեւի՛նիցա	Պարժուհի
Ученикъ	Ուշնիկ	Աշակերտ
Книга	Կնիգա	Գիրք
Тетрадь	Տետրա՛դ	Տետրակ
Буква	Բուկվա	Գիր, տառ
Урокъ	Ուրո՛կ	Գաս
Бумага	Բումա՛գա	Թուղթ
Листъ	Լիստ	Թերթ
Страница	Տարանիցա	Երես, էջ
Чернила	Չերնիլա	Թանաք
Перо	Պերո՛	Գրիչ
Перочинный но- жикъ	Պերոչի՛նիյ նո՛- ժիկ	Չմեղին
Карандашъ	Կարանդա՛շ	Մատիտ, կապա- րագրիչ
Мѣль	Մէլ	Կաւիճ
Линейка	Լինէյկա	Տող, քանոն
Транспарантъ	Տրանսպարանա	Տողացոյց
Промокательная бумага	Պրամակա՛տեւի՛- նաեա բումա՛գա	Օճուկ թուղթ
Печать	Պեչա՛թ	Կնիք (Դեմեւր)
Сургучъ	Սուրգո՛ւչ	Կնքամամ, զմուռ
Циркуль	Յի՛րկուլ	Կարկին (Վերժէւ)
Оригиналъ	Օրիգինա՛լ	Օրինակ

Словарь	Քլավար	Բառգիրք
Грамматика	Գրամմատիկա	Բերականոթիւն
Переводъ	Պերեվո՛դ	Թարգմանութիւն
Правописание	Պրավոպիսանիե	Ուղղագրութիւն
Чистописание	Չիստոպիսանիե	Գեղագրութիւն
Воспитаніе	Վոսպիտանիե	Գաստիարակու- թիւն

16. ՉՈՐԳՈՏԱՆԻԲ.

Слонъ	Քլոն	Փիղ
Носорогъ	Նոսորո՛գ	Ունգեղջիւր
Левъ	Լէվ	Առիւծ
Тигръ	Տիգր	Վազր
Обезьяна	Օբեզեանա	Կապիկ
Верблюды	Վերբլու՛դ	Ուղտ
Медвѣдь	Մեդվե՛д	Արջ (այս-)
Волкъ	Վոլկ	Գայլ
Олень	Օլէն	Եղջերու
Лисица	Լիսիցա	Աղուէս
Заяць	Չայա՛ց	Նապաստակ (Լաւան)
Соболь	Սոբոլ	Սամուր
Бобръ	Բոբր	Մուշկ
Енотъ	Ենո՛թ	Ենոթ
Кроликъ	Կրոկիկ	Ճագար (էգ նա- պաստակ)

Ежъ	Եօժ	Ողնի (†երէն)
Мышь	Միշ	Մուկն
Лошадь	Լօշաղ	Չի
Осель	Օսեօ'լ	Լշ
Быкъ	Բիկ	Լղն (էօթեղ)
Корова	Վարօ'վա	Վուլ
Теленокъ	Տելեօ'նոկ	Հորթ
Овца	Օվցա'	Լշ ոչխար, մարի
Баранъ	Բառան	Խոյ, որձ ոչխար
Ягненокъ	Լագնեօ'նոկ	Գառն
Коза	Վազա'	Նշ
Свинья	Տակի'նեա'	Խոզ
Поросенокъ	Պարասեօ'նոկ	Խոճըոր, խոզի ձագ
Собака	Սարա'կա	Շուն
Кошка	Վօշկա	Վատու

17. Թ. Ռ. Չ. Ո. Ի. Ն. Բ.

Орель	Օրեօ'լ	Օրծիւ
Ястребъ	Լաստրէր	Բազէ
Сова	Սովա'	Բու (Բայդոն)
Попугай	Պոպուգայ	Թուլթակ
Воронъ	Վօրոն	Որձ աղուաւ
Коршунъ	Վօրշուն	Ուրուր (Լայլատ)
Ворона	Վարօ'նա	Լշ աղուաւ
Райская птица	Ռայսիկահա	Վարախտահաւ

պտի'ցա

Горликъ	Գօ'րլիկ	Տափրակ
Сорока	Սարօ'կա	Վաչաղակ
Аистъ	Աիստ	Մրագիլ
Жаворонокъ	Չակորոնօկ	Մրոտյա
Чижъ	Չիժ	Սարեակ
Канарейка	Վանարէյկա	Վեղձանիկ
Фазанъ	Փազան	Փասիան
Соловей	Սոլովէյ	Սոխակ
Воробей	Վարաբէյ	Ղնձղուկ, ծիա
Ласточка	Լաստչկա	Պիծեռնակ
Перепелка	Պերեպելկա	Լորամարգի
Журавль	Չուրավլ	Վառնկ
Страусъ	Ստրա'ուս	Ջայլամի
Лебедь	Լէբեդ	Վարապ
Павлинь	Պավլին	Սիրամարգ
Утка	Ուտկա	Բաղ (Բալլ)
Удодъ	Ուդոդ	Յապոպ
Гусь	Գոս	Սաղ
Пѣтухъ	Պետուխ	Մրագաղ, որձակ
Индейка	Ինդէյկա	Հնդկահաւ
Курица	Վուրիցա	Հաւ
Цыпленокъ	Յիպլեօ'նոկ	Հաւի ձուտ, Հաւձագ
Голубъ	Գօլուբ	Որձ աղանի
Голубка	Գօլուբկա	Լշ աղանի
Рябчикъ	Ռիպչիկ	Վարաւ

18. ՉԿՈՒՆԷ, ՄԻՋԱՏԷ ԵՒ ԶԵՌՈՒՆԷ.

Китъ	Կիտ	Կէտ
Рыба	Ռ-իբա	Չուկն
Осетеръ	Օսետեօ'ր	Կարմրաձուկն
Бѣлуга	Բե լուգա	Սպիտակաձուկն
Угорь	Ուգոր	Օձաձուկն
Ракъ	Ռակ	Խեցգետին
Устрица	Ուստրիցա	Ոստրէ
Щука	Շչուկա	Կատուաձուկն
Камбала	Կամպալա	Վահանաձուկն
Лосось	Լոսոս	Օրակուլ
Сельдь	Սելճ	Փայլունկ
Мидя	Միդիա	Չինական ջ
Бабочка	Բաբոչկա	Թիթեռնիկ
Гусеница	Գոսենիցա	Թրթուր
Скорпионъ	Շկորպիոն	Կարիճ
Крокодилъ	Կրոկոդիլ	Կոկրոդիլոս
Сверчокъ	Շվերչոկ	Ծղերդ, գիշերա- ձյուն
Муха	Մուխա	Ղանճ
Саранча	Սարանչա	Մարախ, մորեխ
Насѣкомое	Նասեկօմե	Միջատ
Черепаша	Չերեպախա	Արիայ
Лягушка	Լիպագուշկա	Գորտ
Ящерица	Երաշիցա	Մողես
Змѣя	Շղմէս	Օձ

Жукъ	Ճուկ	Բղէղ
Ужъ	Ուժ	Լոկ (տեսակ օձի)
Комарь	Կամա'ր	Մոծակ
Моль	Մոլ	Յեց
Стрекоза	Շտրեկազա	Ղպուռն
Пчела	Պչելա	Մեղու
Шелковичный	Շեկովիչնիյ	Շերամ
червь	չերվ	
Муравей	Մուրավէյ	Մրջիւն
Муравейникъ	Մուրավէյնիկ	Մրջնոց
Вошь	Վոշ	Ոջիլ
Клопъ	Կլոպ	Փայտոջիլ, մլուկ
Блоха	Բլոխա	Լու
Паукъ	Պաուկ	Մամուկ, սարդ
Червь	չերվ	Որդ
Пявка	Պիեպկա	Տղրուկ
Жаба	Ճաբա	Թուռաւոր գորտ

19. ԾԱՌԵՐ, ՊՏՈՒՂՆԵՐ, ԾԱՂԻԿՆԵՐ.

Дубъ	Գո՛ւբ	Կաղնի, Թեղօշ
Сосна	Սոսնա'	Խղին, մայր
Береза	Բերեօզա	Բարտի
Лавръ	Լավր	Գափնի
Чинарь	Չինա'ր	Սոս, չինարի

Тополь	Տօ՛պո՛ւ	Սաղամախ
Верба	Վե՛րբա	Ուռի
Кипарисъ	Վիպարի՛ս	Նոճի
Липа	Լիպա	Սակղի
Акація	Ակա՛ցիա	Հակակ
Букъ	Բու՛կ	Տօսակ (շեճեք)
Рябина	Ռեաբի՛նա	Սին
Абрикосъ	Աբրիկոս	Ծիրան
Миндаль	Մինդա՛լ	Նուշ
Черешня	Չերէշնեա	Վեռաս
Вишня	Վիշնեա	Բալ
Айва	Այվա՛	Սերկիւիլ
Кизиль	Վիզիլ	Չուժ, հուն
Финикъ	Ֆինիկ	Արմաւ (խո-բժա)
Инжиръ	Ինժի՛ր	Թուզ (եշեք)
Хурма	Խուրմա՛	Խուրնիկ
Тутовая ягода	Թու՛թ օ՛վանա եազորա	Թու՛թ
Лимонъ	Լիմո՛ն	Վիտրոն, լիմոն
Апельсинъ	Ապել՛սին	Նարինջ (խո-բժա- հալ)
Каштанъ	Վաշտա՛ն	Շագանակ (խո- բժա)
Персикъ	Պերսիկ	Վեղծ (շեճեք)
Клубника	Վլուբնիկա	Ելակ (շեճեք)
Гранатъ	Գրանա՛տ	Նուռն

Смородина	Քամարօ՛ղինա	Հաղարճ (Ֆրէն- է-լո-մե-)
Грудная ягода	Գրուզնանա եա- զորա	Յունասպ
Дыня	Գինեա	Սելս (խո-բժա)
Арбузь	Արբուզ	Չմերուկ
Аронія	Արօնիեա	Օզեար (խո-բժա- լա)
Орѣхъ	Արէխ	Վաղին
Орѣхъ грецкій	Արէխ գրէցիկ	Բնկոյզ (շեճեք)
Маслина	Մասլինա	Չիթապտուզ (չէլե-ն)
Груша	Գրուշա	Տանձ (խո-բժա)
Яблоко	Եա՛բլոկօ	Խնձոր
Слива	Տլիվա	Սալոր (էրէտ)
Виноградъ	Վինոգրա՛դ	Խաղող
Изюмъ	Իզյոմ	Չամիչ
Лилея	Լիլեա	Շուշան (չաճեաք)
Роза	Ռօզա	Վարդ
Фіалка	Ֆիալկա	Մանուշակ
Гвоздика	Գոյոզդիկա	Մեխակ (խո-բժա)
Макъ	Մակ	Մեկոն, խաշխաշ
Шафранъ	Շաֆրան	Վարբուժ
Василекъ	Վասիլիօկ	Ռեհան (Ֆեյլեյն)
Жасминъ	Ճասմին	Յասմիկ (էառեմե)

20. ԲԱՆՁԱՐԵՂԷՆ.

Петрушка	Պետրո՛ւշկա	Մզատքեղ
Укропъ	Ուկրո՛պ	Սամիթ
Картофель	Կարտոֆէլ	Գետնախնձոր
Спаржа	Րսպա՛րժա	Չնեբեկ
Порей	Պորէ՛յ	Պրաս
Горохъ	Գարո՛խ	Սխեսա (նահա-դ)
Рѣдка	Ռէ՛դկա	Բողկ (Բո-բի)
Фасоль	Ֆասո՛ւլ	Լքբիա
Чечевица	Չեչեկիցա	Ոսպ
Морковь	Մորկով	Ստեպղին (հավո-ջ)
Грибъ	Գրիբ	Սունկ (ճանձար)
Капуста	Կապուստա	Կաղամբ (լահանա)
Тыква	Տիկվա	Գդուճ (խաբա)
Перецъ	Պերէց	Պղպեղ
Помадоръ	Պոմադոր	Սմբուկ (ֆրէնգ փանլըճանը)
Огурецъ	Սգուրէց	Վարունգ (խըյար)
Шпинатъ	Շպինատ	Շոփին (լոպանա)
Бобъ	Բոբ	Բակլա
Мята	Մեատա	Ընանուխ (նանէ)
Салатъ	Սալատ	Սղոան, եղբրդ
Лукъ	Լուկ	Սոխ (սողան)
Анисъ	Անիս	Անիսոն
Корица	Կարիցա	Կինամոն (Բարդին)
Сельдерей	Սելդերէեա	Նեխուր (էրէլեղ)

Каперсы	Կապերսի	Կապար
Демьянка	Գեմեանկա	Պատինջան
Шавель	Րշշա՛վեղ	Թրթըջուկ
Рѣпа	Ռէպա	Շողաճ (շէլիճ)
Свекла	Րսվե՛սկա	Տակնեղ (շէ- +էրէ-բ)

21. ՄԵՏԱՂԷ ԵՒ ՀԱՆԷ.

Золото.	Չօլոտո	Ոսկի
Серебро	Սերբերո	Մրծաթ
Свинецъ	Րսվինեց	Մրծիճ, կապար
Мѣдь	Մէդ	Պղինձ
Олово	Օլովո	Մնազ (խալայ)
Желѣзо	Ճեղէջո	Երկաթ
Рудникъ	Ռուդնիկ	Հանք (ճարէն)
Камень	Կամեն	Քար
Известъ	Իզվէստ	Վիր (+էրէջ)
Мѣль	Մէլ	Կաւիճ
Алмазъ	Ալմազ	Սղամանգ
Изумрудъ	Իզումրուդ	Չմրուխա
Рубинъ	Ռուբին	Յակինթ
Сердоликъ	Սերդակիկ	Սարդիոն (էէ-էնէ)
Соль	Սոլ	Սղ
Квасцы	Կվասցի	Պաղլեղ (լաբ)
Сѣра	Սէրա	Տճուճի (+է-էրէլ)

22. Ժ Ա Մ Ա Ն Ա Կ Ք .

Время	Վ ը ը մ ե ա	Ժ ա մ ա ն ա կ
Столѣтіе, вѣкъ	Ս ա ա լ ե տ ի ե , Վ է կ	Վ ա ր
Годъ	Գ ո ղ	Տ ա ր ի
Мѣсяцъ	Մ է ս ե ա ց	Ա մ ի ս
Недѣля	Ն ե ղ է լ ե ա	Շ ա բ ա թ
День	Վ ե ն	Օ ր
Часъ	Չ ա ս	Ժ ա մ
Минута	Մ ի ն ու ա	Բ ո ս ւ է
Секунда	Ս ե կ ո ն ղ ա	Վ ա յ ը կ ե ա ն
Мгновеніе	Մ ը զ ն ո վ ն ի ե	Ա կ ն թ ա ր թ
Январь	Ե ա ն վ ա ՛ ը	Յ ու ն վ ա ր
Февраль	Ֆ ե վ ը ա ՛ լ	Փ ե տ ը վ ա ր
Мартъ	Մ ա ր ա	Մ ա ր ա
Апрѣль	Ա պ ը ը ՛	Ա պ ը լ լ
Май	Մ ա յ	Մ ա յ ի ս
Іюнь	Ի ե ո ն	Յ ու ն ի ս
Іюль	Ի ե ո լ ՛	Յ ու լ ի ս
Августъ	Ա Վ զ ու ա	Օ զ ո ս տ ո ս
Сентябрь	Ս ե ն տ ե ա ՛ ը ը	Ս ե ս տ ե մ ը ը
Октябрь	Օ կ տ ե ա ՛ ը ը	Ն յ տ ե մ ը ը
Ноябрь	Ն տ ե ա ՛ ը ը	Ն տ յ ե մ ը ը
Декабрь	Գ ե կ ա ՛ ը ը	Գ ե կ տ ե մ ը ը
Воскресеніе	Վ ո ս կ ը ս ե ն ի ե	Վ ի ը ր ա կ ի
Понедѣльникъ	Պ ո ն ե ղ է ՛ ն ի կ	Ե ը ը ո շ ա բ թ ի
Вторникъ	Վ թ ո ՛ ը ն ի կ	Ե ը ե թ շ ա բ թ ի

Среда	Ս ը ե ղ ա ՛ ը	Չ ո ը ե թ շ ա բ թ ի
Четвергъ	Չ ե տ վ ե ղ զ	Ն ի ն զ ա բ թ ի
Пятница	Պ ե ա ն ի ղ ա	Ու ը ը ա թ
Суббота	Ս ու ը ը ո՛ ա ա	Շ ա բ ա թ
Заря	Չ ա ը ե ա ՛	Ա ը շ ա լ ջ յ ս
Утро	Ու ա ր ո	Ա ը ա ա ա ա
Полдень	Պ ո ՛ ը ե ն	Վ է ս ո ը
Вечерь	Վ է չ է ը	Ն ը ե կ ղ յ
Ночь	Ն ո չ	Գ ի շ ե ը
Полночь	Պ ո ՛ լ ն ո չ	Վ է ս զ շ ե ը
Весна	Վ է ս ն ա	Գ ա ր ու ն ը
Лѣто	Լ է ա ս	Ա մ ա ա
Осень	Օ ս ն	Ա շ ու ն ը
Зима	Չ ի ն ա ՛	Չ մ ե ա

23. Գ Լ Ե Ա Ն Ո Ր Տ Օ Ն Ե Ր .

Рождество	Ռ ա ժ ը ը ս ա ղ ը	Չ ու ու ն զ
Новый годъ	Ն ո՛ վ լ յ ղ ո ղ	Ն ը ը տ ա ը ի
Крещеніе	Վ ը ե շ չ է ն ի ե	Մ կ ը տ ու թ ի ն
Срѣтеніе	Ս ը ե տ ե ն ի ե	Տ ե ա ու ն ը ն զ ա ո ջ
Масляница	Մ ա ս լ ե ա ն ի ղ ա	Բ ու ն բ ա ը ե կ ե ն զ ա ն
Благовѣщеніе	Բ լ ա ղ ո վ ն շ չ է ն ի ե	Ա ե ա ա ու մ ն
Вербное вос-	Վ ե ը ը ն ս ե ղ ու	Չ ա ղ կ ա զ ա ը ղ
кресенье	կ ը ե ս ե ն ի ե	
Пасха	Պ ա ս ի ա	Չ ա տ ի կ

Вознесение	Սօղնսկնիկ	Համարձում
Духовъ день	Սոկսոկ	Շոգեգալուստ
Успение	Սուսպնիկ	Սերախոսում
24. Ք Ա Յ Բ Ր.		
Быть	Թիլթ	Լինել
Дышать	Թիշթ	Հնչալ
Чувствовать	Չիւթ	Օգալ
Видѣть	Վիճիլ	Լիցալ
Глядѣть	Գլիշիլ	Լիտալ
Слышать	Տիլիլ	Լսել
Встать	Վստիլ	Ելնել
Ходить	Խոսիլ	Քայլել
Бѣгать	Բեգալ	Վազել
Прыгать	Պրիգաթ	Վերվարցալիլ
Танцовать	Տանցալիլ	Պարել
Падать	Պալիլ	Ելնիլ
Садиться	Սաղիլ	Եստիլ
Каплять	Կաշիլ	Հաղալ
Смѣяться	Տմեալիլ	Ծիծաղել
Плакать	Պլալիլ	Լալ
Ложиться	Լաթիլ	Վաղել
Идти	Իդիլ	Վաղալ
Прийти	Պրիիլ	Վալ
Оставаться	Օստալիլ	Մնալ

Бѣжать	Բեժիլ	Փախել
Говорить	Գովարիլ	Խոսել
Сказать	Սկազիլ	Եսել
Умирать	Սուիրիլ	Մեղմել
Бѣсть	Եսիլ	Ստել
Пить	Պիլիլ	Լիլ
Поститься	Պոսիլիլ	Մեղալ
Лѣчить	Լիչիլ	Լիցիլ
Жить	Ջիլիլ	Լիվալ
Отворить	Օտվարիլ	Վաղալ
Затворить	Հատարիլ	Փակել
Любить	Լուրիլ	Սիրել
Ненавидѣть	Նենավիլիլ	Եսել
Вѣрить	Վերիլիլ	Հաւատալ
Уважать	Սովաթիլ	Պատուել
Получать	Պոլուչիլ	Ստանալ
Давать	Դավալիլ	Տալ
Приказать	Պրիկազիլ	Հրամայել
Лгать	Լգալիլ	Սուտալ
Бить	Բիլիլ	Ծեծել
Убивать	Սուբիլիլ	Սպանել
Крестить	Կրեստիլ	Մկրտել
Учить	Սուչիլ	Սովորել
Учиться	Սուչիլիլ	Սովորել
Считать	Տախտալիլ	Համարել
Терять	Տերելիլ	Մոռցնել

Искать	Իսկա՞թ	Փնտառել
Находить	Նախադի՞թ	Գտնել
Братъ	Իրա՞թ	Վեցըննել
Продавать	Պրադալա՞թ	Վաճակել
Покупать	Պակուպա՞թ	Գնել
Торговать	Տարգապա՞թ	Մուտուրանել
Мѣрить	Մէրի՞թ	Չափել
Вѣсить	Վէսի՞թ	Սորել
Рѣзать	Րէզա՞թ	Սորել
Оставлятъ	Ստալիւնա՞թ	Թողուել
Играть	Իղրա՞թ	Խաղալ
Сочинятъ	Սոչինեա՞թ	Շարարել

25. Հ Ա Մ Ր Ա Ն Բ.

Одинъ	Աղին	Մէկ
Два	Գլա	Երկու
Три	Տրի	Երեք
Четыре	Չեաիրե	Չորս
Пять	Պեա՞թ	Հինգ
Шесть	Շեսթ	Վեց
Семь	Սեմ	Եօթը
Восемь	Վօսեմ	Ութը
Девять	Գեւեաթ	Ինը
Десятъ	Գեւեաթ	Տասը

Одиннадцать	Աղիննաղցաթ	Տասըսկի
Двѣнадцать	Գլեկնաղցաթ	Տասըերկու
Тринадцать	Տրինաղցաթ	Տասըերեք
Четырнадцать	Չեաիրնաղցաթ	Տասըչորս
Пятнадцать	Պեաթնաղցաթ	Տասըհինգ
Шестнадцать	Շեսթնաղցաթ	Տասըվեց
Семнадцать	Սեմնաղցաթ	Տասըեօթը
Оснадцать	Սեմնաղցաթ	Տասըութը
Девятнадцать	Գեւեաթնաղցաթ	Տասըինը
Двадцать	Գլաղցաթ	Վասն
Тридцать	Տրիղցաթ	Երեսուն
Сорокъ	Սորոկ	Վառասուն
Пятьдесятъ	Պեաթ՝դեւեաթ	Յիսուն
Шестьдесятъ	Շեսթ՝դեւեաթ	Վաթսուն
Семьдесятъ	Սեմ՝դեւեաթ	Եօթանասուն
Восемьдесятъ	Վօսեմ՝դեւեաթ	Ութսուն
Девяносто	Գեւեաթնօթօ	Ինսուն
Сто	Րստօ	Հարիւր
Двѣсти	Գլեկսաի	Երկու հարիւր
Триста	Տրիստա	Երեք հարիւր
Четыресто	Չեաիրեստա	Չորս հարիւր
Пятьсотъ	Պեաթ՝ստա	Հինգ հարիւր
Шестьсотъ	Շեսթ՝ստա	Վեց հարիւր
Семьсотъ	Սեմ՝ստա	Եօթը հարիւր
Восемьсотъ	Վօսեմ՝ստա	Ութը հարիւր
Девятьсотъ	Գեւեաթ՝ստա	Ինը հարիւր

Тысяча	Տիւնաչա	Հազար
Двѣ тысячи	Գլէ տիւնաչի	Երկու հազար
Три тысячи	Տրի տիւնաչա	Երեք հազար
Четыре тысячи	Չեօրէ տիւնաչի	Չորս հազար
Пять тысячъ	Պեթ տիւնաչ	Հինգ հազար
Десять тысячъ	Գեսնաթ տիւնաչ	Տասը հազար
Сто тысячъ	Ըստօ տիւնաչ	Հարիւ հազար
Милліонъ	Միլլիօն	Միլիոն

26. ԴԱՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱՆԷ.

Первый	Պերվի	Առաջին
Второй	Վտորօյ	Երկրորդ
Третій	Տրեթի	Երրորդ
Четвертый	Չեթվեօթի	Չորրորդ
Пятый	Պեթի	Հինգերորդ
Шестой	Շեսթօյ	Վեցերորդ
Седьмой	Սեդօյ	Եօթներորդ
Осьмой	Օսօյ	Ութերորդ
Девятый	Դեվեանթի	Իններորդ
Десятый	Դեսնանթի	Տասներորդ
Одиннадцатый	Սդիւննադցանթի	Տասնևմէկերորդ
Двѣнадцатый	Գվեւննադցանթի	Տասներկուերորդ
Тринадцатый	Տրիւննադցանթի	Տասներեքերորդ
Четырнадцатый	Չեթիւրնադցանթի	Տասնևչորսերորդ
Пятнадцатый	Պեանթննադցանթի	Տասնևհինգերորդ
Шестнадцатый	Շեսթննադցանթի	Տասնևվեցերորդ

Семнадцатый	Սեմննադցանթի	Տասնևօթներորդ
Оснадцатый	Սսննադցանթի	Տասնևութերորդ
Деятнадцатый	Դեվեանթննադցանթի	Տասնևիններորդ
Двадцатый	Դվադցանթի	Վասներորդ
Тридцатый	Տրեդցանթի	Երեսներորդ
Сороковой	Սորոկավօյ	Վառասներորդ
Пятидесятый	Պեանթիդեսնանթի	Յիններորդ
Шестидесятый	Շեսիդիւսնանթի	Վաթսներորդ
Семидесятый	Սեմիդեսնանթի	Եօթանասներորդ
Восьмидесятый	Վասիմիդեսնանթի	Ութսներորդ
Девятидесятый	Դեվեանթիդեսնանթի	Իննսներորդ
Тысячный	Տիւնաչի	Հազարերորդ

Пара	Պարա	Օջոդ (չէթի)
Десятокъ	Գեսնանթի	Տասնակ
Поддожины	Պոլլեքսիսի	Ախ դիսիս
Половина	Պոլովինա	Ախսը
Четверть	Չեթվէրթ	Վառորդ մասը
Осьмушка	Օսմուշկա	Ութերորդ մասը

ԽՍՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

I. ՄԷՎՄԷՎՈՒ ՀԱՆԴԻՊԱԾ ԺԱՄԱՆԱԿ.

Здравствуй, мой любезный другъ.	Ի՛արի անսանք, սիրելի բարեկամ.
Добрый вечеръ, сударыня.	Ի՛արի իրիկուն, օիրուհի.
Благодарю, за внимание.	Շնորհակալութիւն ձեր ուշադրութեանը.
Какъ поживаете?	Ի՞նչպէս կանցնուք ձեր օրերը.
Какъ ваше здоровье?	Ի՞նչպէս է ձեր առողջութիւնը.
Слава Богу, здоровъ.	Փառք Աստուծոյ, առողջ եմ.
Не совѣмъ хорошо.	Ո՛չ այնչափ լաւ.
Что съ вами случилось?	Ի՞նչ է պատահել ձեզ.
Я былъ не такъ-то здоровъ.	Եւս պէտք եղածին չափ առողջ էի.
Весьма сожалѣю.	Շատ կցաւիմ.
А теперь вамъ лучше?	Իսկ այժմ լաւ էք.

Да, слава Богу. **Այո, փառք Աստուծոյ.**
 Я выздоровѣлъ. **Ես առողջացայ.**
 Благодарю за участіе. **Շնորհակալ եմ ձեր կարեկցութեանը.**

А братецъ вашъ здоровъ?
 Онъ еще не здоровъ.
 Благодаря Бога, ему теперь лучше.
 Очень радъ.
 Здоровы ли ваши домашніе?
 Они всегда здоровы.
 А матушка ваша?
 Она также здорова.
 Покланитесь отъ меня вашимъ любезнымъ домашнимъ.
 Съ большимъ удовольствіемъ.
 Весьма охотно.

Իսկ ձեր եղբայրն առողջ է.
Նա սակաւին առողջ չէ.
Գոհու թիւն Աստուծոյ, նա այժմ լաւ է.
Շատ ուրախ եմ.
Առողջ են ձեր ընտանիքը.
Նորա միշտ առողջ են.
Իսկ ձեր մայրը.
Նա ալ առողջ է.
Ողջունեցէք իմ կողմանէ ձեր սիրելի ընտանեացը.
Մեծ ուրախութիւնով.
Մեծ սիրով.

Прошу садитесь. **Խնդրեմ նստել.**
 Возьмите стуль. **Առէք աթոռը.**
 Мы уже очень давно не видались. **Մենք արդէն բաւական ժամանակ է տեսնուած չենք.**
 Меня здѣсь не было три мѣсяца. **Երեք ամիս է որ ես այստեղ չէի.**
 Извините, я не могу оstantься болѣе минуты. **Ներեցէք, ես չեմ կարող մէկ րոպէէն աւելի մնալ.**
 Прощай, мой другъ, до свиданія. **Մնաք բարեաւ, բարեկամ, մինչ ցկրկին տեսութիւն.**
 До скорого свиданія. **(Երթաք բարեաւ) մինչ ի շուտով տեսութիւն.**
 Благодарю васъ. **Շնորհակալ եմ.**
 Я весь вашъ. **Ես գլխովին ձերն եմ.**
 Вашъ покорный слуга, сударь. **Ձեր խոնարհ ծառան եմ, տէր.**

Я имѣю до васъ просъбу.
 А какую?—Вамъ стоить только приказать.
 Окажите-ли вы мнѣ эту услугу?

Ես ձեզի խնդրելիք մի ունիմ.
Ի՞նչ խնդիրք է:—Բաւական է որ միայն հրամայէք.
Վանէք արդեօք դուք ինձ այդ լաւութիւնը.

Я къ вашимъ услугамъ.
 Сдѣлайте мнѣ это удо-
 вольствіе.
 Окажите мнѣ эту друж-
 бу, эту честь.
 Сдѣлайте для меня эту
 милость.
 Къ сожаленію, я не
 могу исполнить вашу
 просьбу.
 Я всепокорнѣйше васъ
 прошу.
 Такъ и быть! я со-
 гласенъ исполнить ва-
 шу просьбу.
 Я не хочу отказывать
 вамъ въ вашей прось-
 бѣ.
 Я постараюсь отбла-
 годарить васъ тѣмъ-
 же.

Եւ պատրաստ եմ ձեր
 ծառայութեանը:
 (Ստորագրելով) արեք ինձ
 այդ լաւութիւնը:
 Յուշուցէք ինձ այդ բա-
 րեկամութիւնը, — այդ
 պատիւը.
 Արեք ինձ համար այդ
 բարութիւնը:
 Այսպիսով, որ չեմ կարող
 կատարել ձեր խնդիրը.
 Ետեւորհարար կաղաչեմ
 ձեզ.
 Թող լինի, ես յօժար
 եմ ձեր խնդիրը կա-
 տարելու.
 Եւ չեմ ուզեր ձեր խն-
 դիրը մերժել.
 (Ուրեմն) կաշխատեմ ես
 ալ իմ կողմանէ երախ-
 տադէտ լինել ձեզ:

Кто тамъ?
 Послушайте, подите
 сюда.
 Чето изволите?
 Что вамъ угодно?
 Дайте мнѣ эту книгу.
 Отнесите это поскорѣй.
 Что ему надобно?
 Что онъ спрашиваетъ?
 Васъ спрашиваютъ.
 О чемъ вы думаете?
 Что съ вами?
 Что это значить?
 Откуда вы?
 Откуда вы идете?
 Куда вы идете?
 Что вы тамъ дѣлали?

Ո՞վ է.
 Այ մարդ, հոս եկէք.
 Ի՞նչ կը հրամայէք.
 Ի՞նչ կուզէք.
 Տուէք ինձի այդ գիրքը.
 Տարէք շուտով այս բանը.
 Ի՞նչ կուզէ նա.
 Ի՞նչ կհարցընէ նա.
 Չեղի կհարցընեն.
 Ի՞նչ բանի վերայ կը
 մտածէք դուք.
 Ի՞նչ եղել է ձեզ.
 Ի՞նչ կը նշանակէ այդ.
 Ուսկից էք դուք.
 Ուսկից կուգաք.
 Ո՞ւր կիրթաք.
 Ի՞նչ կանէիք այնտեղ:

3. ՆԱԵԱՃԱՇԻԿ.

Сегодня долго не по-
 дають завтрака.
 Готовъ ли онъ?
 Да, сударь.

Այսօր խիստ ուշ կը բերեն
 նախաճաշիկը.
 Պատրաստ է արդեօք.
 Այո՛, տէր իմ.

Въ которомъ часу завтракаете вы?

Мы завтракаемъ обыкновенно въ 12 часовъ.

Пойдемте завтракать.

Сейчасъ приду.

Угодно-ли вамъ чашку чаю?

Охотно.

Угодно-ли хлѣба съ масломъ?

Берите.

Ո՞ր ժամուկն կ'նախաճաշէք.

Մենք սովորաբար 12-ին կ'նախաճաշենք.

Երթանք նախաճաշելու.

Այժմ՝ կուգամ.

Մի փայրիկ գաւաթ չայ կը խմէք.

Ախորժանօք.

Հացի հետ եղ ալ կուղէք.

Առէք.

4. Օ Ր Ի Վ Ե Ր Ա Յ.

Какова сегодня погода?

Ի՞նչպէս է այսօր եղանակը.

Весьма прекрасная?

Շատ գեղեցիկ է.

Свѣтитъ-ли солнце?

Արևը ծագե՞լ է արդեօք.

Да, солнце прекрасно сияеть.

Այո՛, արևը գեղեցիկ կը փայլի.

Вѣтрено-ли?

Հողմայի՞ն է արդեօք.

Нѣтъ, очень тихая погода.

Ոչ, շատ հանդարտ եղանակ է.

Сегодня очень жарко.

Այսօր շատ տաք է.

Лѣто поступаетъ.

Ամառը գարու վերայ է.

Становится пасмурно.

Տխուր օդի կիտխուի (եղանակը).

Тѣмъ лучше, намъ нуженъ дождь.

Այդ ուրեմն լաւ է, մեզ անձրև պէտք է.

Идетъ сильный дождь.

Սաստիկ անձրև կուգայ.

Погода самая дурная.

Շատ գէշ եղանակ է.

Грязно на дворѣ.

Գուրբը ցեխ է.

Не вѣроятно, чтобы дождь пересталъ сегодня.

Հավանական չէ, որ այսօր անձրևը դադարի.

Дождь скоро перестанетъ.

Անձրևը շուտով կդադարի.

День будетъ прекрасный.

Օրը գեղեցիկ կլինի.

Погода сегодня тихая.

Այսօր եղանակը հանդարտ է.

Ни жарко, ни холодно.

Ոչ տաք է և ոչ ցուրտ.

Небо туманно.

Երկինքը ամպոտ է.

Вѣтеръ утихъ.

Վամփն հանդարտեցաւ.

Вотъ и дождь пошелъ.

Ահա և անձրև կուգայ.

Да, уже крапываетъ.

Այո՛, արդէն կկաթ կըթի.

Здѣсь очень жарко.

Այստեղ շատ տաք է.

Я весь въ поту.

Ես բոլորովին քրտնած եմ.

Очень пыльно.

Շատ փոշիոտ (թողոտ) է.

Дождемъ прибѣетъ всю пыль.

Անձրևը բոլոր փոշին կը նստեցընէ.

Въ прошлую ночь вы-
пало много снѣгу.

И теперь еще снѣгъ
идеть.

Нынѣшнюю ночь бу-
детъ морозить.

Да, завтра будетъ силь-
ный морозъ.

Я желалъ-бы, чтобъ по
больше выпало снѣгу.

Անցած գիշեր բաւական
ձիւն եկել է.

Այժմ ալ ձիւն կուգայ.

Այս գիշեր օդը կպաղի.

Այո, վաղը սաստիկ ցուրտ
կլինի.

Ացանկայի որ շատ ձիւն
գար:

5. ԱՌԵՒՅՕՔ ԵԼՆԵԼՈՒ ՎԵՐԱՅ.

Вставайте.

Вы еще крѣпко дрем-
лете.

Еще очень рано.

Совсѣмъ не рано; уже
девять часовъ.

Уже такъ поздно? Я
очень долго спалъ.

Я сейчасъ встану.

Одѣвайтесь поскорѣй.

Мнѣ не долго одѣтся.

Ելէք.

Վուր տակաւին խոր
ննջման մէջ էք.

Վեռ կանուխ է.

Ամենևին կանուխ չէ, ար-
դէն իննը ժամն է.

Միթէ այդպէս ո՞ւր է.

Ես շատ ժամանակ քուն
եղայ.

Այժմ կենեմ.

Հարուցէք շուտով.

Հարուկու համար՝ շատ
ժամանակ պէտք չէ ինձ.

Гдѣ мой халатъ?

Вотъ онъ.

Куда вы положили мое
платье?

Оно на диванѣ.

Дай мнѣ чистую ру-
башку.

Надѣньте сапоги.

Вычищены-ли они?

Да, сударь.

Гдѣ моя шляпа?

Вотъ она.

Ո՞ւր է գիշերազգեստս.

Ահաւասիկ.

Ո՞ւր դրել էք հագուստս.

Իւարմոցի վրան է.

Մաքուր շապիկ մի տուր
ինձի.

Աօշկնիդ հագէք.

Մաքրուած են արդեօք.

Այո, տէր իմ.

Ո՞ւր է գլխարկս.

Ահաւասիկ.

6. ՓՈՒԱԳԱՐԶ ԽՈՍՏՄՈՒՆԷ.

Вы меня весьма-бы

одолжили, еслибъ это
сдѣлали.

Я сдѣлаю для васъ все,
что только могу.

Я вамъ за это весьма
буду обязанъ.

Я согласенъ.

Отъ всего моего сердца.

Վուր ինձ շատ կպար-
տաւորէիք, թէ որ այդ
գործը կատարէիք.

Ես կանեմ ձեզ համար
այն ամենը, ինչ որ կա-

րող եմ.

Ես ձեզ այդ մասին շը-
նորհապարտ կլինիմ.

Ես յօժար եմ.

Ի բոլոր սրտէ.

Со всей охотой.

Съ большимъ удоволь-
ствиемъ.

Пусть будетъ такъ.

Когда одолжите вы мнѣ
прекрасную книгу о
которой вы мнѣ го-
ворили?

Когда вамъ угодно бу-
детъ.

Это для меня невоз-
можно.

Потерпите.

Прошу не прогнѣвай-
тесь.

Это не моя вина.

Я этого не сдѣлаю.

Не сердитесь за это
на мѣня.

Ամենայն սիրով.

Եւոյ այդպէս ինի.

Եւրբ կշնորհէք ինձ այն
գեղեցիկ գիրքը որոյ
մասին ասիք ինձի.

Եւրբոր կամենար.

Եյդ ինձ համար անկա-
րելի է.

Համբերեցէք.

Ինդրեմ չնեղանար.

Եյդ իմ յանցանքս չէ.

Եյդ ես չեմ կարող անել.

Եյդ մասին մի նեղանար
ինձ վերայ.

Գ. ՌՈՒՍ ԼԵՁՈՒԻ ՎԵՐԱՅ.

Который часъ?

Двѣнадцать часовъ.

Значить уже полдень?

Да, четверть перваго.

Վանի՞ ժամն է.

Տասներկու (ժամն է).

Բսել է թէ կէսօր եղաւ.

Եյո՛, մէկէն քառորդ ան-
ցիլ է.

Половина перваго.

Посмотрите, пожалуйста,
на вашихъ часахъ, ко-
торый часъ?

Скажите мнѣ пожалуй-
ста, который часъ?

Теперь почти семь ча-
совъ.

Какъ! Не позже?

Я не думаю, что уже
такъ поздно.

Слушайте! вотъ бьютъ
часы.

Մէկէն կէս անցել է.
Նայեցէք, ինդրեմ, ձեր
ժամացուցովը քանի՞ ժա-
մն է.

Ասացէք, կաղաչեմ, քա-
նի՞ ժամն է.

Եյժմ գրեթէ եօթը
ժամն է.

Ինչպէս. — Եղկից ուշ չէ.

Չկարծեմ, որ արդէն այդ-
պէս ուշ լինի.

Լսեցէք, ահա ժամացոյցը
կլարնէ.

Տ. ՌՈՒՍ ԼԵՁՈՒԻ ՎԵՐԱՅ.

Говорите - ли вы по
русски?

Да, говорю нѣсколько.
Давно-ли вы учитесь?

Съ полгода.

Вы уже довольно зна-
ете, по краткому вре-
мени.

Վուրբ կխօսի՞ք ռուսերէն.

Եյո՛, քիչ մի կխօսիմ.

Ուազո՞ւց է որ դուր կը
սովորիք.

Կէս տարի կայ.

Վուրբ արդէն բաւական
սովորել էք՝ այդ կարճ
միջոցին.

Какого вы мнѣнія о
русскомъ языкѣ?

Я думаю, что онъ тру-
денъ.

Начало всегда таково.

Произношеніе немного
трудно для иностран-
ца.

Это правда; мнѣ очень
трудно было сначала.

Это весьма полезный
языкъ.

Я вашего мнѣнія.

Թ. ՆԱՄԱԿԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԾ.

Мнѣ хотѣлось-бы на-
писать письмо.

Гдѣ чернильница?

Вотъ она.

Чернило слишкомъ
густо: не текетъ съ
пера.

Вотъ другія.

Одолжите мнѣ листъ
бумаги.

Ի՞նչ կարծիք ունիք դուք
ռուսաց լեզուի վերայ.

Ի՞մ կարծիքով՝ դժուար
լեզու է.

Սկիզբը միշտ այդպես կե-
րևի.

Բառերուն հնչմաները բիչ
մի դժուար է օտարազ-
գիի համար.

Այդ իրաւ է. ինչ շատ
դժուար էր ի սկզբան.

Այդ լեզուն գիտնալը շատ
օգտակար է.

Ես ալ ձեր կարծիքէն եմ

Ես կուզէի նամակ մի
գրել.

Ո՞ւր է թանաքամանը.

Ահա առիկ.

Թանաքը շատ թանձր է,
զրիչէն վար չերթար.

Ահա ուրիշ (թանաք).

Մէկ թերթ թուղթ
շնորհեցէք ինձի.

Какой вамъ угодно бу-
маги?

Все равно; и простая
будетъ годиться.

Вотъ и бумага и перо.

Это бумага не хороша.

Перо не пишеть.

Оно слишкомъ толсто.

Гдѣ песокъ?

Вотъ въ песочницѣ.

Не дадите-ли вы мнѣ
облатки или сургучу
и печать, чтобъ за-
печатать.

Вотъ все, чего вы же-
лаете.

Вотъ и письмо мое на-
писано.

Вы лучше можете пи-
сать, если захотите.

Отошлите, пожалуйста,
на почту.

Съ удовольствіемъ.

Որպիսի՞ թուղթ կուզէք.
magi?

Ի՞նչըն մէկ է. հասարակն
ալ ձեռք կուտայ.

Ահա թուղթ և գրիչ.

Այս թուղթը լաւ չէ.

Գրիչը չի գրեր.

Շատ հաստ է (գրիչը).

Ո՞ւր է աւազը.

Ահա աւազամանին մէջն է.

Կուտա՞ք ինչ արդեօք
կնքանշխար կամ կնքա-
մամ և կնիք, որ կնքեմ
(նամակս).

Ահա այն ամենը, ինչ
որ կցանկաք.

Ահա և նամակս պատ-
րաստ է.

Գու՞ք աւելի լաւ կարող
էք գրել, թէ որ ու-
զինաք.

Խնդրեմ նամակատուն
յուղարկէք.

Գլխուս վերայ:

10. ՃԱՀ ՌԻՏԵԼՈՒ ՎԵՐԱԹ.

Готовъ-ли обѣдъ?

Еще только двѣнадцать часовъ.

Вы не завтракали?

Нѣтъ, сударь.

Я пришелъ къ вамъ обѣдать.

Милости просимъ.

Но у насъ нѣтъ большаго обѣда.

Съ мѣня и того довольно будетъ.

У насъ обыкновенный столъ.

Чего же болѣе желать?

Кушанье подано; пойдете, сядемъ за столъ.

Какъ вамъ угодно.

Покорно прошу садитесь.

Я сяду здѣсь.

Прикажете-ли супу?

Կերակուրը պատրաստ է.

Գեռ տասներկու ժամն է միայն.

Գուր չէք նախաճաշած.

Ո՛չ, ատեր իմ.

Ես ձեզ կերակուրի եկել եմ.

Ողորմու թիւնդ կը խընդրեմ.

Բայց մենք մեծ պատրաստութիւն չունինք.

Ինձի եղածն ալ բաւական է.

Մեր պատրաստածը սովորական կերակուրներ են.

Աղկից աւելի ի՞նչ պէտք է.

Կերակուրը բերել են, երթանք սեղան նստինք.

Ինչպէս որ կամիրք.

Խոնարհաբար խնդրեմ նստել.

Ես այստեղ կը նստեմ.

Կը հրամայէք ձեզի թանկեցընել.

Пажалуйте немного.

Извольте принять.

Вотъ прекрасная и очень мягкая говядина.

Какъ она вамъ кажется?

Очень хороша.

Имѣю честь пить за ваше здоровье.

Покорнѣйше васъ благодарю.

Я вижу, что у васъ нѣтъ хлѣба; вотъ онъ.

Благодарю за внимательность.

Зачѣмъ вы не кушаете жаркое?

Я уже наѣлся.

Вы совсѣмъ не пьете?

Я только-что пилъ.

Прикажете-ли кусочекъ копченаго языка?

Благодарю; я ничего болѣе не могу ѣсть.

Я хорошо отобѣдалъ.

Շնորհացէք քիչ մի.

Հրամայէք ընդունել.

Ահա գեղեցիկ ու փափուկ կովի միս.

Ի՞նչպէս կերելի ձեզ.

Շատ լաւ է.

Պատիւ կհամարիր ինձ ձեր կենացը խմել.

Շատ շնորհակալ եմ օրհնելով ձեզ.

Կտեսնեմ որ հաց չունիր. ահա ձեզ հաց.

Շնորհակալ եմ ձեր ուշադրութեանը.

Ինչո՞ւ խորոված մի չէք ուտեր.

Ես արդէն կշտացայ.

Գուր ամենեկին (զինի) չէք խմեր.

Ես այժմ խմեցի.

Կը հրամայէք արդեօք ապխտած ըզուրի կտոր մի տալ ձեզ.

Շնորհակալ եմ, ասկից աւելի բան չեմ կրնար ուտել.

Ես լաւ ճաշեցի.

Вы шутите; вы мало кушали.

Прошу извинить, я довольно ѣлъ.

Подайте десертъ.

Встанемъ, если угодно, изъ-за стола.

Վատակ կանէք, դուք քիչ կերաք.

Խնդրեմ ներել, ես բավականին կերայ.

Պաղեղէն բերէք.

Թէ որ կհաճիք, ելնենք սեղանէն.

II. ՃԱՇԻՆ ՅԵՏՈՅ.

Что мы будемъ дѣлать послѣ обѣда?

Что вамъ угодно?

Пойдемте прогуляться. Я согласенъ; куда пойдёмъ?

Пойдемте въ нашу садъ. Съ удовольствіемъ.

Не угодно-ли вамъ съ нами идти?

Нѣтъ, я не имѣю времени.

Какое у васъ дѣло?

Мнѣ хотѣлось-бы купить сукно на платье.

Какъ вамъ угодно.

Ի՞նչ պիտի անենք կեկերակուրէն վերջը.

Ի՞նչ կամիրք.

Երթանք զբոսնուր. Ես յօժար եմ. ո՞ւր երթանք.

Երթանք մեր պարտէզը. Ամենայն սիրով.

Վուրք ալ կուզէք մեզն հետ երթալ.

Ո՛չ, ես ժամանակ չունիմ.

Ի՞նչ գործ ունիր դուք.

Ես հազուստի համար չուխայ կուզէի գնել.

Ի՞նչպէս որ կամիրք.

12. ՉՈՒԽԱԹԻ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ.

Покажите намъ тонкаго сукна.

Извольте войти въ нашу лавку.

Вотъ образчики всѣхъ тонкихъ суконъ, какія у меня есть въ лавкѣ.

Можетъ вамъ угодно разныхъ цвѣтовъ?

Нѣтъ, мнѣ хотѣлось бы одинаковаго цвѣта.

Извольте только вы-брать цвѣтъ.

Покажите мнѣ лучшее, какое у васъ есть.

Вотъ это очень тонкое. Оно хорошо, но цвѣтъ

кажется не хорошъ.

Нѣтъ-ли у васъ зеленаго цвѣта?

Есть, но я предложилъ-бы купить сѣраго цвѣта.

Բարակ չուխայ մի ցուցուցէք մեզի.

Շրամեցէք մեր խանութը մտնել.

Ահա ձեզ բոլոր բարակ չուխաներու օրինակները, որոնք խանութիս մէջ կը գտնուին.

Վարել է դուք զանազան գոյներով կուզէք.

Ո՛չ, ես կուզէի միակերպ գունով.

Խնդրեմ միայն գոյնը ընտրէք.

Յուցուցէք ինձ ձեր ունեցածներէն ամենալաւը.

Ահա լաւ է, բայց գոյնը կարծեմ աղէկ է.

Չունի՞ք արդեօք կանաչ գունով.

Վայ, բայց ես կառաջարկէի մերսապոյն տեսակէն գնել:

13. Ը Ն Թ Ր Ի Բ.

Что у насъ будетъ за
ужинонь?

У насъ только холод-
ная кушанья.

Это очень хорошо.
Я недавно обѣдалъ и
потому не очень го-
лодень.

Отвѣдайте-же этой вет-
чины, она превкусная.

Я возьму кусочекъ съ
салатомъ.

Вы очень мало ку-
шаете.

У меня слабый желу-
докъ.

Что вамъ угодно пить:
вино или пиво?

Пожалуйте стаканъ пи-
во; вино вечеромъ о-
чень меня горячить.

Какъ вамъ угодно.

Меня сонъ клонить; я
раздѣнусь и лягу.

Ի՞նչ պիտի բերէք ընթ-
րերի համար.

Մեր ունեցածը միայն
պաղ ու ելիբընեք են.

Այդ շատ լաւ է.

Ես վաղուց չէ որ ճա-
շեցի, ուստի և շատ
քաղցած չեմ.

Այս ապխտած խոզենիէն
կերէք, սա շատ համով է.

Ես կտոր մի կառնում աղ-
ցանի հետ.

Կուք շատ քիչ կուտէք.

Իմ ստամոքսը տկար է.

Ի՞նչ կամիք խմել. գինի՞
թէ գարեջուր.

Շնորհեցէք ինձ գաւաթ
մի գարեջուր. գինին ի-
րիկուանը շատ կը գոգուէ
ինձ.

Ինչպէս որ կամենաք.

Իմ քունս արդէն կտանի. ես
կհանուիմ ու կպառկեմ.

Какъ! неужели теперь?

Ի՞նչպէս, միթէ այժմ
(պառկել կուզէք).

Развѣ еще недовольно
поздно?

Միթէ դեռ այնչափ ո՛ւշ
չէ.

Нѣтъ, еще не время
ложится спать.

Ո՛չ, տակաւին ժամանակ
չէ պառկել քնանալու.

Но я не могу удержаться
болѣе отъ сна.

Իայց ես ինքս ինձի աւելի
չեմ կարող բռնել քունէն.

Что такое съ вами
случилось?

Ի՞նչ է պատահել ձեզ.

Я прошедшую ночь не
спалъ и мнѣ нужно
отдохнуть.

Ես անցեալ գիշեր քուն
չեղայ, ուստի պէտք է
ինձ հանգստանալ.

Въ которомъ-же часу
намѣрены вы встать?

Քանի՞ ժամուն մտադիր
էք ելնելու.

Я встану не ранѣе
девяти часовъ.

Իննը ժամէն առաջ չեմ
ելնելու.

Погасить-ли свѣчу?

Ղրագը մարե՞մ.

Да, мой другъ, сдѣлай-
те мнѣ это одолженіе.

Այո՛, բարեկամ, խնդրե՞մ
անէք ինձ այդ շնորհք.

Легли-ли вы уже?

Կուք արդէն պառկեցա՞ք.

Да, я сейчасъ засну.

Այո՛, ես այժմ կը քնա-
նամ.

Спокойной ночи.

Իարի գիշեր.

Пріятнаго сна.

Լոյս ի բարին.

Какъ неужели тебѣ въ
 (универсальное)
 Разъ еще недовольно
 позно?
 Разъ еще не вѣки
 можешь еще
 Но не можешь удержатъ
 больше отъ сѣ
 Это такое съ вѣки
 случится?
 Разъ не вѣки твою подра
 гулять и мнѣ нужно
 отложить
 Въ которомъ-же явѣ
 вѣрныи вы вѣдѣ
 В вѣдѣ не вѣдѣ
 вѣдѣ вѣдѣ
 Повѣрять ли сѣбѣ?
 въ мой дѣлѣ сѣбѣ
 те мнѣ это оловячѣ
 Разъ-ли вы мнѣ
 да я сѣбѣ вѣдѣ
 Повѣрять ли сѣбѣ
 Повѣрять ли сѣбѣ

Универсальное

Универсальное

Универсальное

ՄԱՍԻՆԻՔ ԲԱՆԻ

Ուսաց լեզուի, ինչպէս նաև ամեն լեզուի մէջ
բանը կամ խօսքը (части речи) ունի ճանաչման
այսինքն.

- 1) Имя существительное Գոյական անուն
- 2) Имя прилагательное Ածական անուն
- 3) Местоимение Գերանուն
- 4) Глаголь Բայ
- 5) Нарѣчіе Մակրայ
- 6) Предлог Ետխաղրութիւն
- 7) Союз Եղկապ
- 8) Междометіе Միջարկութիւն

ԳՈՅԵԿԵՆ ԵՆՈՒՆ

Գոյական անունը այս և այն առարկային ինչ լինելը կցուցրնէ. Օրինակ, ЧЕЛОВѢКЪ — մարդ, ЗВѢРЬ — գազան, ПТИЦА — թռչուն, ДОМЪ — տուն, ЗЕМЛЯ — երկիր, ВОДА — ջուր, և այլն.

Գոյական անունը երեք տեսակ կլինի. СОБСТВЕННОЕ — յատուկ, СОБИРАТЕЛЬНОЕ — հաւաքական և НАРИЦАТЕЛЬНОЕ — ընդհանուր.

Собственное կատուի մարդկանց ու տեղերու անունները, ինչպէս Николай, Москва, Мадридъ, Тифлисъ, Александръ, և այլն.

Собирательное, որով կիմացուի շատ միատեսակ կենդանի կամ անկենդան առարկաների բազմութիւնը. օրինակ, ТОЛПА — ամբոխ (բազմութիւն մարդկան), СТАДО — հօտ (բազմութիւն կենդանեաց), ЛѢСЪ — անտառ (բազմութիւն ծառոց, և այլն.

Нарицательное, որ նոյն տեսակ բաներէն մէկ հատը կցուցրնէ. ինչպէս, ЧЕЛОВѢКЪ — մարդ, ГОРОДЪ — քաղաք, РѢКА — գետ, УЛИЦА — փողոց, և այլն.

Գոյական անունները երեք րօծ — սեռ, ունին. мужскій րօծ — արական սեռ, женскій րօծ — իգական սեռ և средний րօծ — հասարակ սեռ: Եւ որպէս զի գիտցուի թէ որ և իցէ գոյական անունը որ սեռին կպատկանի, պէտք է աւելըրնել այն խօս.

քին վերայ МОЙ, МОЯ, МОЕ բառերը. МОЙ կը նշանակէ արական սեռ, МОЯ — իգական և МОЕ — հասարակ: Օրինակ, МОЙ СТОЛЪ, МОЯ КНИГА, МОЕ ИМѢНІЕ.

Առ հասարակ եզակի ուղղական հոլովով անունները՝ արական կատուին, երբ նոցա վերաջգրերը

Б, В, Я, И լինին,
Իգական " " " а, я, в լինին, և
հասարակ " " " о, е, я լինին:

Ծանօթութիւն. Բայց հարկաւոր է գիտնալ, որ գոյական անունների սեռը, որ շնչաւոր առարկայ կը նշանակեն, կգիտցուի իրենց նշանակութենէն. ինչպէս воинов — զօրավար, судья — դատաւոր՝ արական սեռ են, թէև նոցա վերջաւորութիւնը а եւ я գրերով է:

I. Հոլով, ընդ և հոլովում.

Ռուսաց լեզուի մէջ կան երեք տեսակ հոլովմունք, երեք առանձին սեռով: Սեռերը ինք վերջաւորութիւններ ունին, որ կյառաջանան կակոյղ և կոչ գրերով վերջացուած բառերէն: Առշտ — ТВЕРДЫЯ գրերն են а, о, у, в, э. Իսկ փափուկները՝ МЯТКІЯ — я, е, ю, и, ъ. Սոցանէ զատ կայ նաև ո՞ գիրը, որ թէ կոշտ և թէ փափուկ գրերուն կպատկանի:

Հոլովները վեց տեսակ են.

- 1) Именительный Ուղղական
- 2) Родительный Սեռական
- 3) Дательный Տրական

- 4) Вивительный Հայցական
- 5) Творительный Գործիական
- 6) Предложный Ներբոյական

Ծանօթութիւն. Կայ նաև եօթներորդ հոլովով՝ звательный — կոչական, որ ուղղականին կրկնութիւնը լինելով հոլովներուն կարգը չափերէք:

Իւրաքանչիւր հոլով իրեն յատկացեալ պաշտօնն ունի, այսինքն.

Ուղղական հոլովը կցուցընէ առարկային ինչ լինելը և կպատասխանէ հարցմունքիս. КТО? — ո՞վ, ЧТО? — ի՞նչ. օրինակ ученик — աշակերտ.

Սեռականը՝ КОГО? — որո՞յ, ЧЕГО? — ի՞նչ բանի — ученика — աշակերտին.

Տրականը՝ КОМУ? — ո՞ւմ, ЧЕМУ? — ի՞նչ բանի. — ученику — աշակերտի.

Հայցականը՝ КОГО? — ո՞ւմը, ЧТО? — ի՞նչը. — ученика — աշակերտը.

Գործիականը՝ КЪМЪ? — որո՞վ, ЧЪМЪ? — ինչո՞վ. ученикомъ — աշակերտով:

Ներբոյականը՝ О КОМЪ? — ո՞րոյ մասին, О ЧЕМЪ — ի՞նչ մասին. — оъ ученикѣ — աշակերտի մասին:

Անունների թիւերը երկու են. единственное — եզակի և множественное — յոգնակի. ինչպէս ученик — աշակերտ, ученики — աշակերտներ և կր հոլովին այսպէս.

II. Առաջի հոլովմանին պատկերը.

ԱՐԱՎԱՆ, ԵՐԵՔ ՏԵՍԱԿ ՎԵՋԱԳՐԵՐՈՎ.				Զէզգը. երկու տեսակ վերջադրով.		
ԵՋԱԿԻ.	Ո.	ѣ	й	ѣ	о	е
	Ս.	а	я	я	а	я
	Տ.	у	ю	ю	у	ю
	Հ.	Հնչաւորները սեռականինման, անդունները — ուղղականի պէս.			о	е
	Գ.	омъ	емъ	емъ	омъ	емъ
	Ն.	ѣ	ѣ	ѣ	ѣ	ѣ

ՅՈԳՆԱԿԻ.	Ո.	ы	и	и	а	я
	Ս.	овъ, (ей)	евъ	ей	ѣ	ей (ий)
	Տ.	амъ	ямъ	ямъ	амъ	ямъ
	Հ.	Հնչաւորները՝ սեռականինման, անդունները — ուղղականի պէս.			а	я
	Գ.	ами	ями	ями	ами	ями
	Ն.	ахъ	яхъ	яхъ	ахъ	яхъ

Օ Ր Ի Ն Ա Կ

ԵՋԱԿԻ.		1.	ՅՈԳՆԱԿԻ.
Ո.	СТОЛЬ աթոռ		СТОЛЫ աթոռներ
Ս.	СТОЛА աթոռի		СТОЛОВЪ աթոռների
Տ.	СТОЛУ աթոռին		СТОЛАМЪ աթոռներին
Հ.	СТОЛЬ աթոռը		СТОЛЫ աթոռները
Գ.	СТОЛОМЪ աթոռով		СТОЛАМИ աթոռներով
Ն.	О СТОЛѢ աթոռի մասին.		О СТОЛАХЪ աթոռներու մասին.

2.

ԵԶԱԿԻ	ՅՈԳՆԱԿԻ.
Ո. ОБЫЧАЙ սովորութիւն	ОБЫЧАЙ սովորութիւններ
Ս. ОБЫЧАЯ — Թիւնի ճպայտի — Թիւնների	
Տ. ОБЫЧАЮ — Թիւնիւն	ОБЫЧАЯМЪ — Թիւններին
Հ. ОБЫЧАЙ սովորութիւնը	ОБЫЧАЙ սովորութիւնները
Գ. ОБЫЧАЕМЪ — Թիւնով	ОБЫЧАЯМИ — Թիւններով
Ն. ОБЪ ОБЫЧАѢ սովորու-	ОБЪ ОБЫЧАЯХЪ սովորու-
Թիւնի մասին.	Թիւնների մասին.

3.

ԵԶԱԿԻ.	ՅՈԳՆԱԿԻ.
Ո. ЗВѢРЬ գազան	ЗВѢРИ գազաններ
Ս. ЗВѢРЯ գազանի	ЗВѢРЕЙ գազանների
Տ. ЗВѢРЮ գազանին	ЗВѢРЯМЪ գազաններին
Հ. ЗВѢРЯ գազանը	ЗВѢРЕЙ գազանները
Գ. ЗВѢРЕМЪ գազանով	ЗВѢРЯМИ գազաններով
Ն. О ЗВѢРѢ գազանի մա-	О ЗВѢРЯХЪ գազանների
սին.	մասին.

4.

ԵԶԱԿԻ.	ՅՈԳՆԱԿԻ.
Ո. СЛОВО բառ	СЛОВА բառեր
Ս. СЛОВА բառի	СЛОВЪ բառերի
Տ. СЛОВУ բառին	СЛОВАМЪ բառերին
Հ. СЛОВО բառը	СЛОВА բառերը
Գ. СЛОВОМЪ բառով	СЛОВАМИ բառերով
Ն. О СЛОВѢ բառի մասին.	О СЛОВАХЪ բառերի մասին.

5.

ԵԶԱԿԻ.	ՅՈԳՆԱԿԻ.
Ո. ПОЛЕ դաշտ	ПОЛЯ դաշտեր
Ս. ПОЛЯ դաշտի	ПОЛЕЙ դաշտերի
Տ. ПОЛЮ դաշտին	ПОЛЯМЪ դաշտերին
Հ. ПОЛЕ դաշտը	ПОЛЯ դաշտերը
Գ. ПОЛЕМЪ դաշտով	ПОЛЯМИ դաշտերով
Ն. О ПОЛѢ դաշտի մասին.	О ПОЛЯХЪ դաշտերի մասին.

III. Երկրորդ հոլովման ձևի պատկերը.

ԵԶԱԿԻ.	Ո.	а	я	ՅՈԳՆԱԿԻ.	Ы	И
	Ս.	Ы	И		Ъ	Ь (ей, ъ)
	Տ.	Ѣ	Ѣ		АМЪ	ЯМЪ
	Հ.	У	Ю		Հնչողների սեռ. նման, ան-	
	Գ.	ОЮ	ЕЮ		չուն. — ուղ.	
	Վ.	ѣ	ѣ		АМИ	ЯМИ
	Ն.	ѣ	ѣ		АХЪ	ЯХЪ

Օ Ր Ի Ն Ա Կ .

1.

ԵԶԱԿԻ.	ՅՈԳՆԱԿԻ.
Ո. ВОДА ջուր	ВОДЫ ջրեր
Ս. ВОДЫ ջրի	ВОДѢ ջրերի
Տ. ВОДѢ ջրին	ВОДАМЪ ջրերին
Հ. ВОДУ ջուրը	ВОДЫ ջրերը
Գ. ВОДОЮ ջրով	ВОДАМИ ջրերով
Ն. О ВОДѢ ջրի մասին.	О ВОДАХЪ ջրերի մասին.

ԵԶԱԿԻ.

Չ.

ՅՈԳՆԱԿԻ.

- Ո. ПУЛЯ գնտակ
- Ս. ПУЛИ գնտակի
- Տ. ПУЛѢ գնտակին
- Հ. ПУЛЮ գնտակը
- Գ. ПУЛЕЮ գնտակով
- Ն. О ПУЛѢ գնտակի մասին.

- ПУЛИ գնտակներ
- ПУЛЬ գնտակների
- ПУЛЯМЪ գնտակներին
- ПУЛИ գնտակները
- ПУЛЯМИ գնտակներով

IV. Արրորդ հոլովմանին պատկերը.

Այս պատկերին կվերաբերուին այն իգական սեռի գոյական անունները, որ եզակի թիւ ուղղական հոլովի մէջ յ վերջաւորու թիւն կունենան, ինչպէս.

1.

ԵԶԱԿԻ.

ՅՈԳՆԱԿԻ.

- Ո. КОСТЬ ոսկր
- Ս. КОСТИ ոսկրի
- Տ. КОСТИ ոսկրին
- Հ. КОСТЬ ոսկրը
- Գ. КОСТЮ ոսկրով
- Ն. О КОСТИ ոսկրի մասին.

- КОСТИ ոսկրներ
- КОСТЕЙ ոսկրների
- КОСТЯМЪ ոսկրներին
- КОСТИ ոսկրները
- КОСТЯМИ ոսկրներով

Ծանօթութիւն. Սրա պէս կհոլովուին գոյական անուններս МАТЬ — մայր, ДОЧЬ — դուստր, ПУТЬ — ճանապարհ. Բայց պէտք է դիտնալ, որ МАТЬ եւ ДОЧЬ գոյականներու սեռական հոլովներուն մէջ քր գրբը կաւելցուին, ինչպէս՝ матери дочери եւ այլն. իսկ ПУТЬ գոյականի, եզակի թիւ, գործիական (творительный) հոլովի՝ путем կլինի:

Սոցանէ զատ՝ հասարակ սեռի յետ վերջաւորու թիւնով գոյականները՝ հոլովմունքի ժամանակ թիւ վանկը կընդունին՝ հետագայ կերպով.

2.

ԵԶԱԿԻ.

ՅՈԳՆԱԿԻ.

- Ո. время ժամանակ
- Ս. времени ժամանակի
- Տ. времени ժամանակին
- Հ. время ժամանակը
- Գ. временемъ ժամանակով
- Ն. О времени ժամանակի մասին.

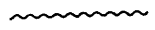
3.

ԵԶԱԿԻ.

ՅՈԳՆԱԿԻ.

- Ո. дитя երեխայ
- Ս. дитяти երեխայի
- Տ. дитяти երեխային
- Հ. дитя երեխան
- Գ. дитятею երեխայով
- Ն. О дитяти երեխայի մասին.

Ծանօթութիւն. Այս պատկերին տակ հոլովուող СВЯТА — սրբի բառի յոգնակի սեռականը СВЯТАՆԻ կհոլովուի եւ ոչ СВЯТЪ. իսկ գոյական անունն ДИТЯ — երեխայ, այսպէս կհոլովուի.

Մասնաբաժիններ նախընթաց հարմարեցուն վերայ.

1) Այս բաղաձայն Ғ, К, Х, Ж, Ч, Ш, Щ գրերէն յետոյ կարելի է զննել Ы, այլ պիտի գրուի И, ինչպէս՝ ВОЛЕЪ—գայլ, յոգնակի ուղղականն է ВОЛЕУ և ոչ ВОЛЕУ.

2) Վան գոյական անուններ որ եզակի չունին. օրինակ, ЧАСЫ—ժամացոյց, ОЧКИ—ակնոց և ուրիշ սոցա նմաններ.

3) Իգական անուններէն մէկ քանիսը, որոց շեշտը (ударение) վերջի գրին վերայ է, յոգնակի ուղղականի մէջ՝ առաջի վանկին վերան կփոխուի. օրինակ, եզակի ուղղական СТЕНА՛, ЖЕНА՛, եզակի սեռական СТѢНЫ՛, ЖЕНЫ՛, յոգնակի ուղղականին մէջ կլինին СТѢНЫ, ЖѢНЫ, և այլն.

4) Ահտով i-էն վերջը՝ տրական և ներքոյական հոլովներուն մէջ ո՞չ չի տրուիր, այլ միշտ u, օրինակ, ЛИНІЯ բառին տրական հոլովը ո՞չ թէ ЛИНИѢ, այլ ЛИНИУ կը գրուի, նոյնպէս և ներքոյականը О ЛИНИУ, փոխանակ О ЛИНИѢ.

5) Սոցանէ զատ՝ u գրով վերջացուած բառերը ներքոյական հոլովը մէջ ունին, 1) գոյականները երրորդ հոլովմունքի առաջի օրինակին համեմատ, ինչպէս КОСТЬ, О КОСТИ; 2) հասարակ գոյականները, որ մի գրերով կվերջանան, օրինակ՝ ВРЕМЯ, О ВРЕМЕНИ; 3) գոյականները ПУТЬ, ДИТЯ — О ПУТИ, О ДИТЯТИ.

ԳԼՈՒԽ Բ.

ԱՅՆԿԱՆ ԱՆՈՒՆ

Ածական անունն է այն մասունք բանին, որ իւր վերջաւորութիւններովը, հոլովներովը, թուերովը սեռերովը կփոխուի. ինչպէս՝ ДОБРЫЙ — բարի, ДОБРАЯ, доброе; ПЕТРОВЪ, ПЕТРОВА, ПЕТРОВО.

Ածական անունը երեք տեսակ կրճատուի. ПОЛОЖИТЕЛЬНОЕ — դրական, СРАВНИТЕЛЬНОЕ — բաղադատական և ПРЕВОСХОДНОЕ — գերադրական.

Գրական կատուին այն ածականները, որոց վերջաւորութիւնը կլինի БИЙ (կամ ОИ), АЯ, ОЕ, АЈԼ և ИЙ, ЯЯ, ЕЕ, ինչպէս՝ ДОБРЫЙ, ДОБРАЯ, доброе; СИНИЙ, СИНЯЯ, синее.

Բաղադատական՝ ђе, ђий, е, ինչպէս՝ добръе, бѣлѣй, чище.

Մասնաբաժին. Բաղադատական ածականը՝ սեռերի մէջ անփոփոխ կը մնայ.

Գերադրականը կշինուի դրականի սկիզբը САМЫЙ, ОЧЕНЬ բառերս աւելցուելով, ինչպէս՝ САМЫЙ ДОБРЫЙ — ամենաբարի, САМЫЙ БѢЛЫЙ — ամենաճերմակ, ОЧЕНЬ СИЛНЫЙ — շատ ուժեղ, և այլն:

I. Ածական անունների հոլովակը.

ԱՌԱՋԻՆ ՀՈՒՈՎՄՈՒՆՔԻՆ ՉԱՅԿԵՐԸ.

	Ե Ձ Ա Կ Ի Թ Ի Ի .			Յ Ո Գ Ն Ա Կ Ի Թ Ի Ի .		
	Արական.	Իգական.	Հասարակ.	Արական.	Իգական.	Հասարակ.
Ո.	БІЙ	ая	ое	БІЕ	БІЯ	БІЯ
Ս.	аго	ой	аго	БІХЪ		
Տ.	ому	ой	ому	БІМЪ		
Հ.	Ուղղական Սեռ. նման	ую	ое	Ուղղական Սեռ. նման.		
Գ.	БІМЪ	ою	БІМЪ	БІМІ		
Ն.	омъ	ой	омъ	БІХЪ		

Օ Ր Ի Ն Ա Կ Ը.

	ԱՐԱԿԱՆ.	ԻԳԱԿԱՆ.	ՀԱՍԱՐԱԿ.
Ե Ձ Ա Կ Ի .	Ո. добрый	добрая	доброе
	Ս. добраго	добрый	добраго
	Տ. доброму	добрый	доброму
	Հ. Ուղղականի կամ Սեռականի նման.	доброю	доброе
	Գ. добрымъ	доброю	добрымъ
	Ն. о добромъ	о доброй	о добромъ.
ՅՈԳՆԱԿԻ .	Ո. добрые	добрыя	добрыя
	Ս.	добрыхъ	
	Տ.	добрымъ	
	Հ.	Ուղղականի կամ Սեռականի նման.	
	Գ.	добрими	
	Ն.	о добрыхъ.	

ԵՐԿՐՈՐԻ ՀՈՒՈՎՄՈՒՆՔԻՆ ՉԱՅԿԵՐԸ.

	Ե Ձ Ա Կ Ի Թ Ի Ի .			Յ Ո Գ Ն Ա Կ Ի Թ Ի Ի .		
	Արական.	Իգական.	Հասարակ.	Արական.	Իգական.	Հասարակ.
Ո.	іѣ	яя	ее	іе	ія	ія
Ս.	яго	ей	яго		ихъ	
Տ.	ему	ей	ему		имъ	
Հ.	Ուղղական Սեռ. նման	юю	ее		Ուղղական Սեռ. նման.	
Գ.	имъ	ею	имъ		ими	
Ն.	емъ	ей	емъ		ихъ	

Օ Ր Ի Ն Ա Կ Ի .

	ԱՐԱԿԱՆ.	ԻԳԱԿԱՆ.	ՀԱՍԱՐԱԿ.
Ե Ձ Ա Կ Ի .	Ո. синий	синяя	синее
	Ս. синяго	синей	
	Տ. синему	синей	
	Հ. Ուղղականի կամ Սեռականի նման.	синюю	
	Գ. синимъ	синею	
	Ն. о синемъ	о синей	
ՅՈԳՆԱԿԻ .	Ո. синіе	синія	синія
	Ս.	синихъ	
	Տ.	синимъ	
	Հ.	Ուղղականի կամ Սեռականի նման.	
	Գ.	синими	
	Ն.	о синихъ	

Այն ածականները, որ կվերջանան гій, кій, хій, այսինքն՝ строгій — խիստ, робкій — թուլասիրտ ветхій — հին՝ առաջին հոլովմունքի պատկերին նման կհոլովուին. իսկ жій, чій, шій, щій, ինչպէս՝ свѣжій — թարմ, текучій — վար թափուող, пѣшій — ոտքով քալող, вѣшій — նախագուշակ, — երկրորդ պատկերին պէս.

Քանի մի իգական ածականներ կան, որոց վերջաւորութիւնը եզակի ուղղական հոլովն մէջ յայտնուի վերջանան, նոցա հոլովմունքը հետագայ օրինակին պէս է.

	ԱՐԱՎԱՆ.	ԻԳԱՎԱՆ.	ՀԱՍԱՐԱՎ.
Ե Ձ Ա Վ Ի.	П. волчій	волчья	волчье
	У. волчьяго	волчьеѣ	
	С. волчьему	волчьей	
	՝. ուղղականի կամ Սեռականի նման.	волчью	
	Գ. волчьимъ	волчьєю	
	՛Ն. о волчьемъ	о волчьей	

ՅՈՂՆԱՎԻ ԹԻԻԸ

Երեք սեռի համար ևս այսպէս կհոլովուի.

П. ВОЛЧЬИ	՝. ուղղականի կամ Սեռականի նման.
У. ВОЛЧЬИХЪ	Գ. ВОЛЧЬИМИ
С. ВОЛЧЬИМЪ	՛Ն. О ВОЛЧЬИХЪ.

Քանի մի ածականներ կան անորոշ վերջաւորութիւններով, որոնք այսպէս կհոլովուին.)

	ԱՐԱՎԱՆ.	ԻԳԱՎԱՆ.	ՀԱՍԱՐԱՎ.
Ե Ձ Ա Վ Ի.	П. сестринъ	сестрина	сестрино
	У. сестрина	сестриной	
	С. сестрину	сестриной	
	՝. ուղղականի կամ Սեռականի նման.	сестрину	
	Գ. сестринымъ	сестриною	
	՛Ն. о сестриномъ	о сестриной	

ՅԳՔԱՆԻՆԻ ԵՐԷԺ ԱՆՈՒ ԿԱՃԱՐ.

П. сестрины	՝. ուղղականի կամ Սեռականի նման.
У. сестриныхъ	Գ. сестринами
С. сестринымъ	՛Ն. о сестриныхъ.

Նաև ընդհանուր. Որովհետև Г, К, Х, Ж, Ч, Ш, Щ գրերէն յետոյ ы, я, ю չի գրուիր, այլ ы, а, у համապատասխան գրերովը կփոխուի, ուրեմն պէտք է գրել мягкій, свѣжій, низшій, могучаго, тощую вѣшую և այլն.

ԹՆՈՒՍԻԱՆ ԱՆՈՒՆՆԵՐ.

Имена числительныя — ԹՆՈՒՍԻԱՆ ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ կցուցընեն մարդկան կամ որ և իցէ առարկաների թիւն ու կարգը, և կբաժնուին երկու, *количественныя* — քանակական և *порядковыя* — դասական.

Քանակական կասուին.

ОДИНЪ (արակ.), ОДНА (իգակ.), ОДНО (հասար.)=մէկ.
ДВА (արական և հասարակ), ДВѢ (իգական)=երկու.
ТРИ — երեք, ЧЕТЫРЕ — չորս, ДВАДЦАТЬ — քսան,
և այլն.

Վաստական կասուին.

первый (ար.), первая (իգ.) первое (հարկ.)=առաջին.
второй, ая, ое (другой, ая, ое)=երկրորդ.
третій, ъя, ъе=երրորդ.
десятый, ая, ое=տասներորդ.
двадцать второй, ая, ое=քսաներկուերրորդ.

ЧЕТЫРЕХЪ-ТЫСЯЧНЫЙ, ая, ое = չորսհազարերորդ, ևն.

Քանակական անուններուն կիբրարերին նաև
дробныя — կտորակային, պյսինքն՝ ПОЛОВИНА —
կէսը, ТРЕТЬ — երրորդ մասը, ЧЕТВЕРТЬ — քառորդ,
ПОЛТОРА — մէկուկէս մասը. և СОБИРАТЕЛЬНЫЯ —
հաւաքական, ինչպէս ДВОЕ — երկուքը, ТРОЕ —
երեքը, և այլն.

Երկուսն աստիճանական անուններէ.

	ԱՐԱՇԱՆ.	ԻԳԱՇԱՆ.	ՀԱՍԱՐԱԿ.
Ե.Ձ.Ա.ԿԻ.	П. ОДИНЪ	одна	ОДНО
	У. ОДНОГО	ОДНОЙ	
	С. ОДНОМУ	ОДНОЙ	
	І. Ուղղականի կամ Սեռականի նման.	ОДНУ	
	Ѳ. ОДНИМЪ	ОДНОЮ	
	Ъ. ОБЪ ОДНОМЪ	ОБЪ ОДНОЙ	

ՄՆԱՅԱԾԵԼ ԱՐԱՇԱՆԻ ՆՄԱՆ.

ԱՐԱՇԱՆ. ԻԳԱՇԱՆ. ՀԱՍԱՐԱԿ.

ՅՈՒՆԱԿԻ.	П. ОДНИ	ОДНѢ	
	У.	ОДНИХЪ	
	С. ՄՆԱՅԱԾԵԼ ԱՐԱՇԱՆԻ ՆՄԱՆ.	ОДНИМЪ	
	І. Ուղղականի կամ Սեռականի նման.	ОДНИМЪ	ԲՈՒՅՈՐԴԱԿԱՆ ԱՐԱՇԱՆԻ ՆՄԱՆ.
	Ѳ.	ОДНИМИ	
	Ъ.	ОБЪ ОДНИХЪ	

Քանակականներս два, три, четыре, сорокъ, сто, двое, трое, четверо և այլն՝ կհարկուին հետագայ կերպով.

ԱՐԱՇԱՆ. ԻԳԱՇԱՆ. ՀԱՍԱՐԱԿ.

П. два երկու	ДВѢ	ДВА
У. ДВУХЪ երկուսի		
С. ДВУМЪ երկուսին		
І. Ուղղականի կամ Սեռականի նման. երկուսը	ՄՆԱՅԱԾԵԼ	
Ѳ. ДВУМЯ երկուսով	ԱՐԱՇԱՆԻ ԳԻՍ.	
Ъ. О ДВУХЪ երկուսի մասին.		

Ուղղորդելու երկուսի համայն.

П. три	четыре	сорокъ
У. трехъ	четырехъ	сорока
С. тремъ	четыремъ	сорока и сороку
І. (Շնչաւորները Ուղղականի նման, անշունչները՝ Սեռականի պէս.)		
Ѳ. тремя	четырьмя	сорока.
Ъ. о трехъ	о четырехъ	о сорока

Թուականս сто—հարիւր՝ կհարկուին ինչպէս сорокъ — քառասուն.

Երկուսուհի *двое* — երկուսան, *трое* — երեւեան հասարականների

ԲՈՒՈՐ ՍԵՌՆԻՐԻ ՀԱՍՄԱՐՆԻ	}	Ո. <i>двое</i>	<i>трое</i>
		Ս. <i>двоихъ</i>	<i>троихъ</i>
		Տ. <i>двоимъ</i>	<i>троимъ</i>
		Հ. (Շնչաւորները Ուղղակ. անունը. Սեռ. նման)	
		Պ. <i>двоими</i>	<i>троими</i>
		Ն. <i>о двоихъ</i>	<i>о троихъ</i>

Երկուսուհի *четверо, пятеро, шестеро* հասարականների

ԲՈՒՈՐ ՍԵՐՆԻՐԻ ՀԱՍՄԱՐՆԻ	}	Ո. <i>четверо</i>	<i>пятеро</i>	<i>шестеро</i>
		Ս. <i>четверыхъ</i>	<i>пятыхъ</i>	<i>шестерыхъ</i>
		Տ. <i>четверымъ</i>	<i>пятерымъ</i>	<i>шестерымъ</i>
		Հ. (Ուղղականի կամ Սեռականի նման)		
		Պ. <i>четверыми</i>	<i>пятерыми</i>	<i>шестерыми</i>
		Ն. <i>о четверыхъ</i>	<i>о пятерыхъ</i>	<i>о шестерыхъ</i>

Երկուսուհի *оба* — երկուսուհի համականներին

ԲՐԱՇԱՆ ԵՆ ՀԱՍՄԱՐՆԻ	ԻԳՆԱՆ
Ո. <i>оба</i>	<i>обѣ</i>
Ս. <i>обоихъ</i>	<i>обѣихъ</i>
Տ. <i>обоимъ</i>	<i>обѣимъ</i>
Հ. (Ուղղականի կամ Սեռականի նման)	
Պ. <i>обоими</i>	<i>обѣими</i>
Ն. <i>обѣ обоихъ</i>	<i>обѣ обѣихъ.</i>

Բազադրեալ թուերի մէջ ամեն մէկ թիւ առանձին կհորովուի, ինչպէս՝

Ո. <i>сто семьдесятъ три</i>	170	<i>երեք</i>
Ս. <i>ста семидесяти трехъ</i>	—	<i>երեքի</i>
Տ. <i>ста семидесяти тремъ</i>	—	<i>երեքին</i>
Հ. <i>сто семьдесятъ три</i>	—	<i>երեքը</i>
Պ. <i>ста семьдесятю тремя</i>	—	<i>երեքով</i>
Ն. <i>о ста семидесяти трехъ</i>	—	<i>երեքի մասին.</i>

Երևանի մէջ. Բազադրուած թուականներէ մէջ թիւ գոյականը եւ թիւ անականը կհետեւին այն թուին, որ թիւներէ մէջ վերջը կարծածանունին օրինակ, 42 года, 81 день.

Ձ) Բանականներէ մէջ առանձին մէկէն մինչեւ առանձիններ — օտ միննաճաճի, ինչպէս նաեւ մաճաճաճի, տրիճաճի ւստի վերջաւորութիւնն առաջ ժգիրը կաւելցուի օրինակ, միննաճաճի, սեմնաճաճի, տրիճաճի եւ այլն.

Ձ) Բանականները 15-էն մինչեւ 19-ը կկործնեցնեն իրենց մէջէն 6 տառը եւ կը գրուին մեքնաճաճի, սեմնաճաճի, իսկ 50-էն մինչեւ 80 կպահեն 6 գիրը եւ կվերջանան 6 գրով օրինակ մեքնաճաճի, սեմնաճաճի եւ այլն.

Եւս չիման վերայ 200—900 այսպէս կհորովուի.

Ո. <i>двѣсти</i>	<i>четыреста</i>	<i>չորս հարիւր</i>
Ս. <i>двухъ-сотъ</i>	<i>четырехъ сотъ</i>	— <i>րի</i>
Տ. <i>двумъ-стамъ</i>	<i>четыремъ стамъ</i>	— <i>րին</i>
Հ. <i>двѣсти</i>	<i>четыреста</i>	— <i>ըը</i>
Պ. <i>двумя-стами</i>	<i>четырма стами</i>	— <i>րով</i>
Ն. <i>о двухъ-стахъ</i>	<i>о четырехъ стахъ.</i>	— <i>րի մասին.</i>

Երևանի մէջ. Երեսուցի — հազար կհորովուի գոյական անունի երկրորդ պատկերի հորովմանըն պէս (երես 78).

ԳԼՈՒԽ Գ.

Գ Ե Ր Ա Ն ՈՒ Ն .

Գերանուն — МѢСТОИМЕНІЕ կատուի այն մասն բանին, որ կը դրուի անունի տեղ, և կրաճնուի ութը, այսինքն՝

1) Личныя; я — ես, ты — դու, онъ — նա, она (իգակ), оно (հորկ), որ կհորովուին այսպէս.

Օ Ր Ի Ն Ա Կ Ա .

ԱՌԱՋԻՆ ԴԷՄ.

ԵՐԿՐՐԻ ԴԷՄ.

Ե Ջ Ա Կ Ի .	}	Ո. Я	ես	ТЫ	դու
		Ս. МЕНЯ	իմ	ТЕБЯ	քո
		Տ. МНѢ	ինձ	ТЕБѢ	քեզ
		Հ. МЕНЯ	ինձի	ТЕБЯ	քեզի
		Գ. МНОЮ	ինձմով	ТОБОЮ	քեզմով
Ն. ОБО МНѢ	իմ մասին	О ТЕБѢ	քո մասին.		

ԵՐՐՐԻ ԴԷՄ.

Արական.

Իգական.

Հասարակ.

Ե Ջ Ա Կ Ի .	}	Ո. онъ	նա	она	ոնո
		Ս. его	նորա	ея	եյո
		Տ. ему	նորան	ей	եյու
		Հ. его	նորանը	ее	եյո
		Գ. имъ	նորանով	ею	իմ
Ն. О НЕМЪ	նորա մասին	О НЕЙ	Օ ՆԵՄЪ.		

Ա ՂԵՄ.

Բ ՂԵՄ.

Գ ՂԵՄ՝
Յ սեռի համար եւս.

ՅՈԳՆԱԿԻ	}	Ո. МЫ	մեր	ВЫ	դուք	ОНИ, Ё, И	նորա
		Ս. НАСЪ	մեր	ВАСЪ	ձեր	ИХЪ	նոցա
		Տ. НАМЪ	մերն	ВАМЪ	ձերն	ИМЪ	նոցա
		Հ. НАСЪ	մերը	ВАСЪ	ձերը	ИХЪ	նոցանը
		Գ. НАМИ	մեզմով	ВАМИ	ձեզմով	ИМИ	նոցանով
Ն. НА НАСЪ	մեր վերայ	ВЪ ВАСЪ	ձեր վրայ	О НИХЪ	նոցա մասին		

2) Возвратное — անդրադարձ, себя, որ հայերենի պէս ուղղական չունենալով՝ կհորովուի.

Օ Ր Ի Ն Ա Կ Բ .

Ո. —	себя	զինքը
Ս. себя	իւր	իրմով
Տ. себя	իրն	նախն
Ն. о себя	իրն	մասին.

3) Притяжательныя — ստացական, դերանունների, МОЙ, ТВОЙ, СВОЙ, НАШЪ, ВАШЪ և այլն, հորովմունքն այսպէս է.

Օ Ր Ի Ն Ա Կ Գ .

Արական.

Իգական.

Հասարակ.

ՅՈԳՆԱԿԻ
Յ սեռի համար.

Ե Ջ Ա Կ Ի .	}	Ո. мой	մոյ	мое	մոյ
		Ս. моего	մոյի	моего	մոյի
		Տ. моему	մոյի	моему	մոյի
		Հ. моего	մոյ	мое	մոյի
		Գ. моимъ	մոյ	моимъ	մոյի
Ն. О МОЕМЪ	մոյի	О МОЕЙ	Օ մոյի.		

		Արական.	Իգական.	Հասարակ.	Յ ՅՈՒՆԱԿԻ 3 սեռի համար.
Ե Օ Ն Ա Կ Ի Բ.	}	Ո. НАШЪ	наша	наше	НАШИ
		Ս. НАШЕГО	нашей		НАШИХЪ
		Տ. НАШЕМУ	нашей		НАШИМЪ
		Ը. Ուղղակ. կամ Սեռակ. նման.	нашу		Ուղղակ. կամ Սեռակ. նման.
		Գ. НАШИМЪ	нашею		НАШИМИ
		Վ. О НАШЕМЪ	о нашей		О НАШИХЪ

4) *Указательныя* — ցուցականները, ЭТОТЪ, ТОТЪ, կհոլովուին հետագայ կերպով.

Օ Ր Ի Ն Ա Կ Ի.

		Արական.	Իգական.	Հասարակ.	Յ ՅՈՒՆԱԿԻ 3 սեռի համար.
Ի Կ Ի Ն Ա Կ Ի Բ.	}	Ո. ЭТОТЪ	эта	это	ЭТИ
		Ս. ЭТОГО	этой	этого	ЭТИХЪ
		Տ. ЭТОМУ	этой	этому	ЭТИМЪ
		Ը. ЭТОТЪ կամ ЭТОГО	эту	это	ЭТИ կամ
		Գ. ЭТИМЪ	этою	этимъ	ЭТИМИ
		Վ. ОБЪ ЭТОМЪ	объ этой	объ этомъ	ОБЪ ЭТИХЪ

5) *Вопросительныя* — հարցականները. КТО? — ո՞վ, ԿТО? — ի՞նչ, ԿԱԿՈՅ? — որպիսի, ՉԵՅ? — որո՞նք, ԿՈՏՈՐՅԻ? — ո՞րը, պոսպէս կհոլովուին.

Օ Ր Ի Ն Ա Կ Ի.

		Արական.	Իգական.	Հասարակ.	Յ ՅՈՒՆԱԿԻ 3 սեռի համար.
Ի Կ Ի Ն Ա Կ Ի Բ.	}	Ո. ЧЕЙ	чья	че	ЧЬИ
		Ս. ЧЬЕГО	чей	чего	ЧЬИХЪ
		Տ. ЧЬЕМУ	чей	чему	ЧЬИМЪ
		Ը. ЧЕЙ կամ ЧЬЕГО	чью	че	ЧЬИ կամ ЧЬИХЪ
		Գ. ЧЬИМЪ	чею	чимъ	ЧЬИМИ
		Վ. О ЧЬЕМЪ	чей	чемъ	О ЧЬИХЪ.

6) *Относительныя* — յարաբերականները նոյն են հարցական դերանունների հետ, բայց առանց հարցմունքի.

7) *Определительныя* — որոշականները, ВСЬ — բոլորը, САМЪ — ինքն, САМЫЙ — նոյն, ԿԱԿԴՅԻ — իւրաքանչիւր, ВСЯԿԻՅ — ամենայն՝ կհոլովուին հետագայ պատկերին պէս.

Օ Ր Ի Ն Ա Կ Ի Զ.

		Արական.	Իգական.	Հասարակ.	Յ ՅՈՒՆԱԿԻ 3 սեռի համար.
Ի Կ Ի Ն Ա Կ Ի Բ.	}	Ո. ВСЬ	вся	все	ВСѢ
		Ս. ВСЕГО	всей	всего	ВСѢХЪ
		Տ. ВСЕМУ	всей	всему	ВСѢМЪ
		Ը. ВСЬ կամ ВСЕГО	всю	все	ВСѢ կամ ВСѢХЪ
		Գ. ВСѢМЪ	всею	всѣмъ	ВСѢМИ
		Վ. О ВСЕМЪ	о всей	о всѣмъ	О ВСѢХЪ.

Օ Ր Ի Ն Ա Վ Ի .

Արական. Իգական. Հասարակ. ՅՈՒՆԱՎԻ
3 սեռի համար.

Ե Ջ Ա Վ Ի .	{	Ո. самъ	сама	само	сами
		Ս. самого	самоѣ	самого	самихъ
		Տ. самому	самоѣ	самоу	самимъ
		Հ. самъ <i>համ</i> самого	саму	само	сами, самихъ
		Պ. самимъ	самою	самимъ	самими
		Ն. о самомъ	о самоѣ	о самомъ	о самихъ.

Յ) *Неопредѣленная — անորոշները.* НѢКТО — (ոմն) մէկը, НѢЧТО — բան մի, НИКТО — ոչ ոք, НИЧТО — ոչինչ, КТО-НИБУДЬ — ով և իցէ, ЧТО-НИБУДЬ — ինչ և իցէ և այլն, կհնդրվուին այսպէս.

Ե Ջ Ա Վ Ի Թ Ի Ի .

Արակ. և Իգակ.	Հասարակ.	Արակ. և Իգակ.	Հասարակ.
Ո. КТО	ЧТО	НИКТО	НИЧТО
Ս. КОГО	ЧЕГО	НИКОГО	НИЧЕГО
Տ. КОМУ	ЧЕМУ	НИКОМУ	НИЧЕМУ
Հ. КОГО	ЧТО	НИКОГО	НИЧТО
Պ. КѢМЪ	ЧѢМЪ	НИКѢМЪ	НИЧѢМЪ
Ն. О КОМЪ	О ЧЕМЪ	НИ О КОМЪ	НИ О ЧЕМЪ.

Сколько, столько, ньсколько դերանուններն այսպէս կհնդրվուին.

Ո. СКОЛЬКО	որքան	Հ. СКОЛЬКО	որքանը
Ս. СКОЛЬКИХЪ	որքանի	Պ. СКОЛЬКИМИ	որքանով
Տ. СКОЛЬКИМЪ	որքանին	Ն. О СКОЛЬКИХЪ	որքանի մասին.

ԳԼՈՒԽ Դ .

ԲԱՅ — ГЛАГОЛЪ .

Глаголь կասուի այն մասն բանին՝ որ գործողութիւն կամ կրելութիւն կցուցընէ, և առհասարակ կպատասխանէ հարցմունքիս՝ Թէ ի՞նչ կանէ առարկան և կամ ի՞նչ բանի ենթարկուած է նա.

Բայերէ Բաժանմունքը .

Բայերը՝ իւրեանց նշանակութեանց համեմատ կբաժնուին չորս սեռի վերայ, որ ՅԱԼՈԳԻ ԿԱՍՈՒԻՆ, և են՝ *дѣйствительный* — ներգործական, *страдательный* — կրաւորական, *средний* — չէզոքական և *возвратный* — անդրադարձական.

1) *Ներգործական* բայը կցուցընէ այն գործողութիւնը, որ ուղղակի ազդեցութիւն կանէ ուրիշ երկրորդական առարկայի մի վերայ, ինչպէս *любить* — սիրել, *нести* — տանել, և այլն.

Այս բայերուն մէջ յայտնի կերպով կերևի գործողութիւն մի, որ իսկոյն իւր ազդեցութիւնը կրցուցընէ ուրիշ նիւթի վերայ. ուստի բայն իմացւելէն վերջը իսկոյն առաջ կուգայ նորա ենթակայ խօսքը, որ կպատասխանէ հարցմունքիս *кого, что?* կամ Թէ *кого, чего?* — Օրինակ *любитъ* (кого?) — *отца; нести* (что?) — *книгу*. Ուրիշ օրինակ՝ *старикъ ловилъ рыбу*. Եւրը բռնեց ձուկը. Թէ

որ միայն ասէինք թերը Բուէց, խօսքին միտքը մուծ
կը մնար (старикъ ловиль...), ուստի ենթակայ
առարկային հայցական հոլովը, որ «եւի ինքից կա-
սուի, միշտ կը զրուի բային դիմացը, որ իմացուի
գործողութեան դերը կամ խնդիրը, ինչպէս՝ ста-
руха разбранила старика — պառաւն յանդիմա-
նեց թերը.

2) Կրտսերական կասուի այն բայը, որ ինքը
կրնինի ուրիշի գործողութեան տակ. ինչպէս я му-
чимъ — ես կտանջուիմ, я держимъ — ես բռնուած
եմ, և այլն.

3) Չէզոքական, որ կցուցընէ գործողութիւն
մի ինքն իւր վերայ կատարուած, ինչպէս сидѣть —
նստիլ, лечь — պառկիլ, идти — գնալ, և այլն.
Եւ հասարակ չէզոքական կամ հասարակ բայը նոյն
նշանակութիւնն ունի, ինչ որ հետագայ անդրա-
գարձականը, և սորա պէս сѣя գրերով կվերջանայ.
բայց միայն այս տարբերութիւնն կայ, որ առանց
այս сѣя յօդին չի գործածուիր. ինչպէս боятся
— վախնալ, надѣяться — յուսալ, стараться —
աշխատիլ, смѣяться — ծիծաղել, և այլն.

4) Ենդրադարձականը կվերջանայ сѣя գրերի վե-
րայ, որը առանց միտքը փոխուելու, կարելի է գնել
себя դերանունի տեղ. ինչպէս одѣваться — одѣ-
вать себя — հագնուիլ, мыться — мыть себя —
լուացուիլ, և այլն.

Եյս բայը ներգործականէն կձևանայ сѣя գրե-
րուն աւելնալովը. օրինակ,

Ենդրադարձական.

Ենդրադարձական.

Умивать <i>լուանալ</i> ,	умываться <i>լուացուիլ</i> .
братъ <i>վերջընել</i> ,	братся <i>վերցուիլ</i> .
находить <i>գտնել</i> ,	находиться <i>գտնուիլ</i> .
обнимать <i>զրկիլ</i> ,	обниматься <i>զրկուիլ</i> .
удалять <i>հեռացընել</i> ,	удаляться <i>հեռացուիլ</i> .
удивлять <i>զարմացընել</i> ,	удивляться <i>զարմացուիլ</i> .
возвращать <i>վերադար-</i>	возвращаться <i>վերադար-</i>
<i>ձընել</i> ,	<i>ձուիլ</i> .
обижать <i>զրկել</i> ,	обижаться <i>զրկուիլ</i> .
хвалить <i>զովիլ</i> ,	хвалиться <i>զովուիլ</i> .
жесть <i>այլնել</i> ,	жесться <i>այրուիլ, և այլն</i> .

Եւստիսիւ. Ենդրադարձական բայերը շատ անգամ
կրտսերականի տեղ կգործածուին, մասաւանդ երբ խօսքը
անշունչ առարկաներու վերայ լինի, օրինակ дѣло дѣлается
— բանը կընուի, домъ строится — տունը կընուի, և այլն.

Բայերը ունին երեք եղանակ.

1) *Изъявительное* — սահմանական, որ ունի
երեք ժամանակ, այսինքն *настоящее* — ներկայ,
прошедшее — անցեալ և *будущее* — ապագայի, ինչ-
պէս я читаю — (ես) կկարդամ, я читаю — կար-
դացի, я буду читать — պիտի կարդամ.

2) *Повелительное* — հրամայական, օրինակ
читай! — կարդա, читайте! — կարդացէք. слышь!
— լսէ, слышьте! — լսեցէք, և

3) *Неопредѣленное* — անորոշ, որ կվերջանայ
 ТЬ, ЧЬ, ТИ, ТЬСЯ, ЧЬСЯ, ТИСЯ, օրինակ, ЧИТАТЬ —
 կարդալ; ЖЕЧЬ — այրել, ПЛЕСТУ — հիւսել, ОДѢ-
 ВАТЬСЯ — հագուել, ЖЕЧЬСЯ — այրուել, ПЕСТУСЯ
 — տարուել, և այլն.

Գրուած լինելու կայ նաև *сослательное наклонение*
 — ստորադասական եղանակ, որ կձևանայ սահմանական
 եղանակի անցեալ ժամանակէն ըն ժամերկէն աւելալովը,
 ինչպէս ОНЪ ЧИТАЛЪ-ОН — նա կկարդար, ПИСАЛЪ-ОН — կը
 գրէր, և այլն, որ Ռուսաց լեզուին մէջ ինքն ըստ ին-
 քեան առանձին բայի ձև չունենալուն համար, բայի ե-
 դանակներուն կարգը չը գրենք.

Բայերը ունին երկու երեւոյթ.

1) *Несовершенный видъ* — անկարար երևոյթ,
 որ կցուցընէ շարունակուող գործողութիւն մի, ինչ-
 պէս՝ Я ПОДНИМАЮ — ես կվերցընեմ, Я ПОДНИМАЛЪ
 — ես վերուցի, Я БУДУ ПОДНИМАТЬ — ես պիտի վեր-
 ցընեմ: Այս դէմքն ևս սահմանականին պէս ունի
 երեք ժամանակի ներկայ, անցեալ և ապառնի. —
 վերջինս կձևանայ БЫТЬ — լինել օժանդակ բայիս
 օգնութեամբը.

2) *Совершенный* — կարարեալ, որ գործողու-
 թիւնը վերջացուած կցուցընէ և ունի երկու ժամա-
 նակ. — անցեալ և ապառնի, ինչպէս Я ПОДНЯЛЪ —
 (եւ) վերուցի, Я ПОДНИМУ — (եւ) կվերցընեմ.

Բայերը ունին *три лица* — երեք դէմք, առա-
 ջին, երկրորդ և երրորդ և ծա չուսն — երկու ին-
 եզակի և յոգնակի.

Բայերի վերջաւորութեանց փոփոխութիւնները
 ըստ երևութին, եղանակին, ժամանակին, դէմքին և
 թուին համեմատ կասուի *спряжение* — լծորդութիւն.

Լծորդութիւնները երկու կրածնուին.

Առաջինն մէջ ներկայ ժամանակի բայերը կը
 վերջանան այս կերպով.

ԵԶԱՎԻ. ՅՈԳՆԱՎԻ.

Առաջին դէմք	у	к	а	м	ю	—	емъ
Երկրորդ	”	и	шъ	—	—	—	ете
Երրորդ	”	етъ	—	—	—	—	утъ կամ ютъ.

Իսկ երկրորդին մէջ.

Առաջին դէմք	у	к	а	м	ю	—	имъ
Երկրորդ	”	и	шъ	—	—	—	ите
Երրորդ	”	итъ	—	—	—	—	атъ կամ ятъ.

Այս լծորդութիւնների պէս խոնարհուող բայ-
 րը կանոնաոր կասուին. իսկ քանի մի ժամանակ-
 ների կամ դէմքի մէջ տարբեր կերպով խոնար-
 հուողները անկանոն կամ ղարբառի կասուին, ինչպէս
 БѢЖАТЬ և ХОТѢТЬ բայերը, որ ներկայ ժամանակի
 մէջ հետեւեալ կերպով կխոնարհուին.

БѢгу	փախչիմ	Хочу	կամիմ
БѢжишь	փախչիս	хочешь	կամիս
БѢжить	փախչի	хочетъ	կամի
БѢжимъ	փախչիմք	хочемъ	կամիմք
БѢжите	փախչիք	хотите	կամիք
БѢгутъ	փախչին.	хотятъ	կամին.

Իայց որովհետև լինել բայը ամեն լեզուի մէջ թէ ուրիշ բայերէն աւելի կգործածուի և թէ միանգամայն իւր խոնարհմունքի պէսպէս փոփոխուած իւնններովը առաջին օրինակ կհամարուի բայերին, ուստի մէք ևս, ուրիշ բայերի խոնարհմունքի օրինակները չգրած՝ նոյն բայերի համար պէտք եղած ԾԿԻՄ օժանդակին խոնարհմունքը գրինք:

Ա.

ԼԾՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ՕՃԱՆԴԱԿ ԲԱՅԻՍ

(ВСПОМОГАТЕЛЬНОГО ГЛАГОЛА).

ԿԵՄԻ — ԼԻՆԵԼ.

Անորոշ եղանակ (неопределённое наклонение.)

Լինել կամ գլ.

Սահմանական եղանակ (изъявительное наклонение.)

Настоящее время.

ԵԶԱՍԻ. ՅՈՎԻԱՎԻ.

Я есмь* եմ	МЫ ЕСМЯ եմք
ТЫ ЕСИ ես	ВЫ ЕСТЕ էք
ОНЪ (ОНА, ОНО) ЕСТЬ է	ОНИ (ОНѢ) СУТЬ են.

Прошедшее.

Я былъ էի	МЫ БЫЛИ էինք
ТЫ БЫЛЪ էիր	ВЫ БЫЛИ էիք
ОНЪ (А, О) БЫЛЪ էր	ОНА (ОНѢ) БЫЛИ էին.

* Այս բայի ներկայ եղանակի՝ եզակի և յոգնակի դէմքը՝ միայն Ռուսաց եկեղեցական գրուածներէ մէջ կգործածուին.

Будущее.

Я буду կլինիմ	МЫ БУДЕМЪ կլինիմք
ТЫ БУДЕШЬ կլինիս	ВЫ БУДЕТЕ կլինիք
ОНЪ (А, О) БУДЕТЬ կլինի	ОНИ (ОНѢ) БУДУТЪ կլինին.

Повелительное наклонение.

Будь! եղիր (լեր)	будемъ թող լինիմք
пусть онъ (а, о) бу-	будьте եղէք (լերուք)
детъ թող լինի	пусть они (онѢ) будутъ թող լինին.

Причастіе: Дѣпричастіе:

Настоящее время.

Сущій (ая, ее) որ է будучи լինելով.

Прошедшее время.

Бывшій (ая, ее) որ էր бывши, бывъ, եղած կամ եղած լինելով.

Будущее время.

Будущій (ая, ее) որ պի- (Զունի) աի լինի.

ԼԾՈՐԴՈՒԹԻՒՆ Բազմական Բայերէ ՄԵ ՎԵՐՋԱՆՈՐՈՒԹԻՄԸ.

Այս վերջաւորութեամբ բայերի ներկայն, որ ընդհանրապէս աներևոյթ եղանակէն կկազմուի, արմատական բայերի մէջ այո, ую, лю, жу, чу, шу մասնիկները կառնու, ինչպէս՝

дѣлать շինել	дѣлаю կշինեմ
даровать բաշխել	дарую կբաշխեմ
сыпать թափել	сыплю կթափեմ

рѣзать	կարել,	рѣжу	կը կարեմ
прятать	թաքցնել,	прячу	կ'թաքցնեմ
писать	գրել,	пишу	կը գրեմ, և այլն.

Օրինակ անորն լեզուիցան ներգործական բաժնի

(дѣйствительнаго глагола).

Несовершенный видъ. Совершенный видъ.

Неопредѣленное наклоненіе.

Отгадывать գուշակել, Отгадать.

Изъявительное наклоненіе:

Настоящее время:

Գ	я отгадываю	} շուկի.
	ты отгадываешь	
	онъ (а, о) отгадываетъ.	
Գ	мы отгадываемъ	}
	вы отгадываете	
	они (ѣ) отгадываютъ.	

Прошедшее:

Несоверш.

Соверш.

Գ	я отгадывалъ, а	я отгадалъ, а
	ты отгадывалъ, а	ты отгадалъ, а
	онъ, а о — дывалъ, а, о	онъ а, о — далъ, а, о.
Գ	мы отгадывали	мы отгадали
	вы отгадывали	вы отгадали
	они (онѣ) отгадывали	они (онѣ) отгадали.

Будущее.

Գ	я буду	} ՕՏԳԱԴԵՎԱԵԼԻ.	я отгадаю
	ты будешь		ты отгадаешь
	онъ (а, о) будетъ		онъ (а, о) отгадаетъ
Գ	мы будемъ	}	мы отгадаемъ
	вы будете		вы отгадаете
	они (онѣ) будутъ		они (онѣ) отгадаютъ

Повелительное наклоненіе.

Գ	отгадывай!	отгадай!
	пусть онъ (а, о) отгадываетъ!	пусть онъ (а, о) отгадаетъ!
Գ	отгадывайте!	отгадайте!
	пусть они (онѣ) отгадываютъ!	пусть они (онѣ) отгадаютъ!

Причастіе.

Настоящаго времени.

отгадывающій, ая, ее

Прошедшаго времени.

отгадывавшій, ая, ее отгадавшій, ая, ее.

Дѣепричастіе.

Настоящаго времени.

отгадывая, ючи

Прошедшаго времени

отгадывавъ, вши отгадавъ, вши.

*

ՈՐԻՆԱԿ ԵՐԿՐՈՐԴ ԼՅՈՐԴՈՒԹՅԱՆ ՆԵՐԳՈՐԾԱԿԱՆ ԲԱՅԵՐԻ

Несовершенный видъ. Совершенный видъ.

Неопредѣленное наклоненіе.

Держать բռնել, պահել, сдержать.

Изъявительное наклоненіе.

Настоящее время.

ԵՁ. я держу
ты держишь
онъ (а, о) держитъ.
ՅՈԳ. мы держимъ
вы держите
они (онѣ) держатъ.

Չսել.

Прошедшее.

ԵՁ. я держалъ, а ты держалъ, онъ (а, о) держалъ
я сдержалъ, а ты сдержалъ, онъ (а, о) сдержалъ

ՅՈԳ. мы держали вы держали они (онѣ) держали
мы сдержали вы сдержали они (онѣ) сдержали.

Будущее.

ԵՁ. я буду
ты будешь
онъ (а, о) будетъ
я сдержу
ты сдержишь
онъ (а, о) сдержитъ.

ՅՈԳ. мы будемъ
вы будете
они онѣ будутъ
мы сдержимъ
вы сдержите
онъ (ѣ) сдержатъ.

держатъ.

Повелительное наклоненіе.

ԵՁ. держи!
пусть онъ (а, о) держитъ!
ՅՈԳ. держите!
пусть они (ѣ) держатъ!

сдержите!
пусть онъ (а, о) сдержитъ!
сдержите!
пусть они (ѣ) сдержатъ!

Причастіе.

Настоящ. вр. держащій (ая, ее)
Прошед. вр. державшій (ая, ее) сдержавшій (ая, ее).

Дѣепричастіе.

Настоящ. вр. держа сдержа
Прошед. вр. державъ (вши) сдержавъ (вши).

ՈՐԻՆԱԿ ԼՅՈՐԴՈՒԹՅԱՆ ԿՐԻՒՐԱԿԱՆ ԲԱՅԵՐԻ.

(страдательнаго глагола).

Несовершенный видъ. Совершенный видъ.

Быть отправляемымъ Быть отправленнымъ
(мою) յուղարկուիլ. (ною) յուղարկուած լինիլ.

Изъявительное наклонение.

Настоящее время.

я	} отправляемъ, а, о.	я	} отправленъ, а, о.
ты		ты	
онъ, а, о		онъ, а, о	
мы	} отправляемы.	мы	} отправлены.
вы		вы	
они, ѣ		они, ѣ	

Прошедшее.

я	} былъ, а, о, от- правляемъ, а, о.	я	} былъ, а, о, от- правленъ, а, о.
ты		ты	
онъ, а, о		онъ, а, о	
мы	} были отпра- вляемы.	мы	} были отпра- влены.
вы		вы	
они, ѣ		они, ѣ	

Будущее.

я буду	} отпра- вля- емъ, а, о.	я буду	} отпра- вля- емы, а, о.
ты будешь		ты будешь	
онъ, а, о будетъ		онъ, а, о будетъ	
мы будемъ	} отпра- вля- емы.	мы будемъ	} отпра- вля- емы.
вы будете		вы будете	
они, ѣ, будутъ		они, ѣ, будутъ	

ПОВЕЛИТЕЛЬНОЕ НАКЛОНЕНИЕ.

будь отправляемъ, а, о! будь отправленъ, а, о!
будьте отправляемы! будьте отправлены!

Дѣпричастіе.

Настоящаго времени.

будучи отправляемъ, а, о будучи отправленъ, а, о.

Прошедшаго времени.

бывъ отправляемъ, а, о бывъ отправленъ, а, о.

Ծանօթանիւն. Հաս անգամ կրտսերական բայերու տեղը իրական և կողմին մէջ կրործածուի ներկործական (յոզնակի Յ-ըդ դեմը անորոշ), ինչպէս՝ плоды частью ъдытъ сырми, частью жарить, այսինքն պոռուները մասամբ հոսմ կուտուին եւ մասամբ խորրոված.

Որհնազ անսնն ձորրործան անսնն բաժնի.

Неокончателное наклонение.

ԲՅձախ ԽՅԽԻ ԽԻԽԻ ԽԽԽԻ ԽԽԽԻ ԽԽԽԻ ԽԽԽԻ

(կազել) (կաձնալ) (սնիծի կարկել) (կաքով զնալ) (տալ)

Изъявительное наклонение:

Настоящее время:

я бѣгу	хочу	шибу	ѣду	—
ты бѣжишь	хочешь	шибешь	ѣдешь	—
онъ, а, о бѣжитъ	хочетъ	шибетъ	ѣдетъ	—
мы бѣжимъ	хотимъ	шибемъ	ѣдемъ	—
вы бѣжите	хотите	шибете	ѣдите	—
они (ѣ) бѣгутъ	хотятъ	шибутъ	ѣдутъ	—

Прошедшее.

я бѣжалъ, а, о	хотѣлъ, а, о	шибъ, бла, о	ѣхалъ, а, о	дала, а, о.
мы	} бѣжали хотѣли	шибли	ѣхали	дали
вы		они (ѣ)		

Будущее.

я буду бѣжать	хотѣть	—	бѣжать	дамъ
(<i>буду бѣжу</i>)	(<i>хотѣть</i>)	(<i>хотѣю</i>)	(<i>бѣжу</i>)	дашь
	захочу)	—	побѣду)	дасть
				дадимъ
				дадите
				дадутъ

Повелительное наклоненіе.

бѣги!	(<i>бѣжи</i>)	шиби!	повѣжай	дай!
бѣгите!	(<i>бѣгите</i>)	шибите!	повѣжайте!	дайте!

Дѣйствительное причастіе

Настоящаго времени.

бѣгущій, ая, ея	хотящій, ая, ея	—	бѣдущій, ая, ея	—
-----------------	-----------------	---	-----------------	---

Прошедшаго времени.

бѣжавшій,	хотѣвшій,	шибшій,	бѣжавшій,	давшій,
ая, ея	ая, ея	ая, ея	ая, ея	ая, ея.

Дѣепричастіе

Настоящаго времени.

бѣгучи	хоти, не хотя	—	бѣдучи	—
--------	---------------	---	--------	---

Прошедшаго времени.

бѣжавъ, вши	хотѣвъ, вши	шибши, бивши.	бѣжавъ, вши	давъ, вши.
-------------	-------------	---------------	-------------	------------

2.

КЛЮЧЬ

Неокончателное наклоненіе.

Идти	лечь	сѣсть	клясть	бѣсть.
(<i>иду</i>)	(<i>лягу</i>)	(<i>сядусь</i>)	(<i>клянусь</i>)	(<i>бѣдусь</i>).

Изъявительное наклоненіе.

Настоящее время.

я иду	—	—	клянущу	бѣмъ
ты идешь	—	—	клянешь	бѣшь

онъ, а, о идетъ	—	—	клянеть	бѣстъ
мы идемъ	—	—	клянемъ	бѣдимъ
вы идете	—	—	клянете	бѣдите
они, ѣ идутъ	—	—	клянутъ	бѣдятъ

Прошедшее.

я шелъ (шла, легъ (легла, сълъ (а,о) клялъ (а, о) шло) легло)	—	—	—	бѣлъ (а, о) бѣли
мы шли	легли	сѣли	кляли	бѣли.

Будущее.

я буду иди	лягу	сяду	—	—
(<i>буду иду</i>)	ляжешь	сядешь	—	—
пойду)	ляжеть	сядетъ	—	—
—	ляжемъ	сядемъ	—	—
—	ляжете	сядете	—	—
—	лягутъ	сядутъ	—	—

Повелительное наклоненіе.

иди!	лягь!	сядь!	кляни!	бѣшь!
идите!	лягте!	сядте!	кляните!	бѣште.

Дѣйствительное причастіе

Настоящаго времени.

идушій, ая, ея	—	—	клянушій, ая, ея	бѣдшій, ая, ея.
----------------	---	---	------------------	-----------------

Прошедшаго времени.

шедшій, ая, ея	легшій, ая, ея	сѣвшій, ая, ея	клявшій, ая, ея	бѣвшій, ая, ея.
----------------	----------------	----------------	-----------------	-----------------

Дѣепричастіе

Настоящаго времени.

иди, идущи	—	—	кляня, клянучи	бѣди
------------	---	---	----------------	------

Прошедшаго времени.

шедши	легши	сѣвши	клявъ, вши	бѣвъ, бѣвши.
-------	-------	-------	------------	--------------

Глаголы: *идти, лечь, сѣсть, клясть, бѣсть*
 войти — *войти*
 обойти — *обойти*
 войду, обойди! выйдутъ.
 вошелъ, обошелъ, вышли.

ԳԼՈՒԽ Ե.

Մ Ե Կ Ի Ե Յ.

Нарядіе կամ Մակբայ կասուի այն անփոփոխ մասն բանին, որ ոչ կհոլովուի և ոչ կխոնարհուի, այլ բայերի կամ ածական անունների մտա դրուելով՝ նորա գործողութեան պարագաները կցուցընէ, և կբաժնուի երեք.

1) *Качественныя* — Որակական, որ կպատասխանեն հարցմունքիս *какъ?* — ի՞նչպէս. Որակական մակբայները հաստատական աստիճաններ (степени сравненія) ունին, որով և կզանազանուին ուրիշ մակբայներէն: Որակական մակբայների զրական աստիճանը բոլորովին կը նմանի ածական անունի հասարակ սեռի անորոշ վերջաւորութեանը: Չանազանել պէտք է բուն խօսքերի նշանակութենէն, *ինչպէս՝* это дѣло хорошо (ածական անուն), բայց թէ որ ասնը это дѣло хорошо сдѣлано, կլինի մակբայ: Գարձեալ՝ онъ лучше меня (ածական), բայց թէ որ ասնը онъ лучше учится, чѣмъ я, կլինի մակբայ:

2) *Количественныя* — Քանակական, որ կպատասխանեն հարցմունքիս *сколько?* — ճրքան, ինչպէս, много — շատ, дважды — երկիցս կամ երկու անգամ, нѣсколько — փոքր ինչ կամ մի անգամ, мало — քիչ, весьма много — խիստ շատ, և այլն.

3) *Обстоятельственные* — Տեղական, ինչպէս՝ тутъ — աստ կամ այստեղ, выдѣ — ոչ մի տեղ, издали — հեռուէն, այլ և теперь — այժմ, всегда — միշտ, прежде — յառաջ, և այլն.

Մակբայները, որ մեր հայերէն քերականութեան մէջ բաւական նշանաւոր տեղ կը բռնեն, ռուսաց լեզուին մէջ շատ քիչ են, և այն ըստ մեծի մասին՝ զոյական և ածական անուններէն կը ձևանան:

Երանելիւն. բոնի մի մակբայներ կան, որոց վերջը Ե դերը կգործածուի, ինչպէս паединѣ — միմայն, вѣнѣ — արտարուստ (զրուէն), вдвойнѣ — եռապատիկ (երեք էւել), пынѣ — այսօր, возлѣ — մտաք, вездѣ — ամեն տեղ, развѣ — միթէ, послѣ — յետոյ, вкратцѣ — կարճատու, вскорѣ — շուտով, гдѣ? — ո՞ւր, և այլն. բայց կան և մակբայներ, որ Ե դրով կվերջանան, ինչպէս вообще — ընդհանրապէս, прежде ամենէն առաջ, уже — արդէն, крайне վերջին աստիճանի, և այլն.

ԳԼՈՒԽ Զ.

ՆԱԽԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Предложь կամ Նախադրոթիւնն կասուի այն անհոյովելի մասն բանին, որ հոյովելի բառերի վերայ դրուելով՝ զանազան նշանակութիւններ կուտայ նոցա:

Նախադրութիւններս թէ և ո՞ր իրենցմէն վերջը կուզեն երկու հոյովներ, այսինքն՝ հայցական, և ներքոյական, ինչպէս ИДУ ВЪ ПОЛЕ — դաշտը (չէ՞ւ) կեթեամ, БЫЛЪ ВЪ ПОЛЕ — դաշտի մէջն էի:

Կան նաև բազադրեալ նախադրութիւններ, ինչպէս ԱՅՅ-ՈՍՈՑ ԱՅՅ-ՅԱ և այլն: Գոյական անունը, որ կախումն ունենայ այսպիսի նախադրութենէն, այն հոյովը կը դրուի, որով պիտի դրուէր առաջին նախադրութիւնը. օրինակ՝ ԱՅՅ-ՅԱ յԵՂԱ, ԱՅՅ-ՅԱ ԵՐԱՍՄԱԿԻ և այլն.

Նախադրութիւններս մԵՆ—համար ծօ—մինչև, յառաջ քան, օժԹ—ի, ի բաց, զ—առ, մօտ, որս—մերձ, մօտ, կգործածուին հետևեալ կերպով.

Работать для себя — Վաստակել ինձ համար.
До объѣда и послѣ объѣда — Մինչև կէսօր և կէսօրէն վերջը:

Платье защищает отъ холода. — Հագուստը կպահպանէ ցրտէն.

Городъ лежитъ у моря. — Բազադրը ծովին ծօրը շինուած է:

Служить при комъ. — Ծառայել մէկու ծօր, և այլն.

Շ Ա Ղ Ս Գ

Сторожа կամ Շաղկապն է այն մասն բանին, որ մակբայի պէս ոչ կհոյովուի, և ոչ կհանարհուի, այլ երկու խօսք կամ երկու բառ մէկմէկու հետ կկապէ, ինչպէս՝

Тетрадь и книга лежать. — Տետրակն ու գիրքը դրուած են.

Я читаю, а ты пишешь. — Ես կկարդամ, իսկ դու կը գրես:

Շաղկապները երկու կարգ կբաժնուին, այսինքն соединительные — իացական և противительные — ներհակական.

1) Միացականներն են И—և, да—այո, իրաւոր, даже—մինչև անգամ, еще—դարձեալ, сверхъ того—բաց յայնմանէ, անկից դատ, և այլն.

2) Ներհակականները, но—բայց, а—իսկ, же—որ, напротивъ—ընդհակառակն, և այլն.

Ե. Присовокупые — պարփակական շաղկապներս՝ как-то—ինչպէս որ, потому-что—վասն զի, отъ того-что—այն պատճառաւ որ, по сему—այս մտաբան, чтобы—որպէս զի, следовательно—հետևապէս, стало-быть—ուրեմն, ըսել է թէ, և այլն.

Բ. *Условные* — պայմանական, ինչպէս՝ если такъ — թէ որ այդպէս է, если нѣтъ — ապա թէ ոչ, և այլն.

Գ. *Сравнительныя* — համեմատական, ինչպէս такъ-какъ — որովհետև, сколько, столько — որքան, նոյնքան, будто — իբր թէ, словно — կարծես թէ, нежели — քան թէ, և այլն.

Պ. *Последовательныя* — հետևական, ինչպէս՝ лишь только — հազիւ թէ, прежде нежели — յանաջ քան, чѣмъ — քան, сначала — ի սկզբան, послѣ — յետոյ, потомъ — վերջը, наконецъ — վերջապէս, և այլն.

Լ. *Исъявительныя* — Էստատորական, ինչպէս՝ такъ что — այնպէս որ, даже — մինչև այն տեղը, не только — ոչ միայն, և այլն.

Իսկ ներհակական շաղկապներուն կարգը համարուողներն են.

Ա. *Раздѣлительныя* — բաժանական, ինչպէս или կամ, или же, либо — կամ թէ, և այլն.

Բ. *Уступительныя* — ընկալական, ինչպէս՝ хотя — թէև, впрочемъ — թէպէտև, однако — միայն թէ, все таки — սակայն և այնպէս, несмотря на то — չնայելով որ, за всѣмъ тѣмъ — այնուամենայնիւ, և այլն.

ԳԼՈՒԽ Ը:

Մ Ի Գ Ա Ր Կ Ո Ւ Թ Ի Ի Կ.

Междометіе կամ Մեջմարտի-Ձի-նն է ութերորդ մասն բանի, որ մարդկային հոգւոյ կիրքն ու զգացմունքը, այսինքն ուրախութիւնը, արտմութիւնն ու զարմացումը կյայտնէ, ինչպէս՝ увы! — երանիք թէ, ахъ — սէհ, ա՛խ, а! — ա՛, ба! — բա՛բէ, ой-ли? — այնպէս է մի, ай да! — հա՛պա, браво! — ապրիս, ура! — կեցցէ՛, увы! — մեղք որ, և այլն.

- 8) **ՋԱԼՍՏ**, կատակերգութիւն երեք արարուածով, երկրորդ տիպ, սրբադրեալ ի հեղինակէն եւ ճոխացուցեալ. Ռոստով, 1873. — 50
- 9) **ՏԱՄԱՌՈՏ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՅ**, դպրատանց տղոց համար, 24 վիճատիպ ազգային պատկերներով. աշխարհաբառ դասագիրք, որ ընդունուած է Ռուսաստանի եւ Տաճկաստանի դպրոցներուն մէջ. — Երրորդ խոշորագիր, պատկերազարդ եւ սրբադրեալ տպագրութիւն. Ռոստով. 1881 1 —
 50 հատ դնողին — 75
 100 » » — 60
- 10) **ՆԵԳԱՐԱՆ**, որ է Կանոն Սաղմոս, խոշոր տառերով, ժողովրդական դպրոցներու համար. Ռոստով, 1873. — 10
 50 հատ դնողին — 7
 100 » » — 5
- 11) **ՅՈՒՍԵՓ Ի Կաթողիկոս Երկայնարազուկ — Արղւթեանց** (1773—1800), կենսագրութիւն հանդերձ վիճատիպ պատկերով. Երկրորդ տիպ, Ռոստով, 1881 — 25
- 12) **ՄԵՐՍԵՍ Ե՛ Կաթողիկոս, կենսագրութիւն հանդերձ կենդանագրով. Երկրորդ տիպ, Ռոստով, 1881. — 25**
- 13) **ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԽՐԻՄՈՒ Հանդերձ աշխարհադրական եւ ուսուցն. տեղեկութեամբք նախնի եւ այժմու. բնակչաց Տաւրիոյ, պատկերազարդ տպագրութիւն. Թէոդոսիա, 1865 (սակաւթիւն). 1 —**
- 14) **ՍՐԲԱԶԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ Հին եւ նոր կտակարանի մեր եկեղեցական պատմութեան յաւելուածովք, Ռոստով, 1883. — 50**
- 15) **ՏԵՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՆԻ ՔԱՂԱՔԻՆ Հանդերձ տեսարանացոյց պատկերօք. երկրորդ տպագրութիւն, սրբադրեալ եւ յաւելեալ ի հեղինակէն. Թէոդոսիա, 1867 (սպառեալ).**
- 16) **ՕՐԱՅՈՅՅՔ Հայերէն 1866 — 83 իւրաքանչիւր տարւանը (քանի մի տարուանը սակաւագիրտ). — 20**
- 17) **ՕՐԱՅՈՅՅՔ ռուսերէն եւ հայերէն 1876—1883, իւրաքանչիւր տարուանը. — 60**
- 18) „Донская Пчела“, որ է „Դոնաւիսեան Մեղու“ անունով ռուս լրագրին խմբագրութիւնը, որ 1876. էն սկսեալ կշարունակուի. իւրաքանչիւր տարուանը առանձին կազմուած. 7 —

204

111

89

ՆՈՐ ԱՏԱՑՈՒԱԾ ԳՐԵՆՐ.

ԽԱՄԱՍՅԵ ՄԵԼԻՔՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ (1600—1827) ՆԻԹԵՐ
Հայոց նոր պատմութեան համար, գործ Բաֆֆի, Թիֆլիզ, 1882. 1 50

ՂԱՐԱՐԱՂԻ ԸՍՏՂԱԳԻՏԸ, անդրկովկասեան պատմական
վէպ, Թարգմանութիւն Բաֆֆի, Թիֆլիզ, 1882. 1 50

ՊԱՅԾԵՐ, գործ Բաֆֆի, հատոր Ա, Թիֆլիզ, 1883 2 —

ԽԱՉԱԳՈՂԻ ՅԷՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ, առաջին եւ երկրորդ մաս,
գործ Բաֆֆի, Թիֆլիզ 1883 1 20

ՀԱՅԵՍՏԱՆԻ ՓԵՌՔԸ հրատարակութիւն Փանոսեանի, որ
է մեծագիր զեղանկար ու վայելչատիպ պատկեր՝ մեր նշանաւոր
Թաղաւորաց, այսինքն Հայկայ, Արամայ, Պարոյրի, Վաղարշա-
կայ, Արտաշէս Աշխարհակալի, Մեծին Տեղրանայ, Արզաբու,
Վասմշապհայ, Տեղրան Երուանդեանի, Աշոտ Բագրատունայ, Ա-
շոտ Երկաթի, Սմբատ Շահնշահի, Լեւոն Ա, Լեւոն Չ. և Ռուբէն
Առաջնայ սուլթաններով: Պատկերին մէջտեղը տպուած է Լուսա-
ւորչայ ձեռք մեր Արզար Թաղաւորի մկրտութիւն, Էջմիածնայ
վանքին լուսանկարը, Հայ Թաղաւորաց կնքադրօջը և այլն:
Մոսկուա, 1882. 1 —

Վ. ԱՆՈՒԿԸԹԵԱՆԻ բանաստեղծութիւնքը, Նոր-Նախ-
իջևան, 1882. — 30

Опытъ теории любви Г. Чалхушьяна, Москва 1883. — 35

Ուրիշ բաղադրներէ տասն բուրբէն պակաս գիրք ուղեցողը
75 կոպ. ճանապարհի ծախք պիտի յուղարկէ:

6. ՏԻՐ-ԱՐՐ.

1337
2013

« Ազգային գրադարան

NL0059469

